

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

Ziņojums par Latvijas un Eiropas Savienības normatīviem aktiem profesionālās izglītības jomā

Autors: A.Līce

Šis materiāls ir veidots ar Eiropas Sociālā fonda un Latvijas valsts finansiālu atbalstu, projekta „LDDK administratīvās kapacitātes stiprināšana reģionos” (id.Nr.1DP/1.5.2.2.1./08/IPIA/SIF/002/02) ietvaros. 85% no projekta finansē Eiropas Savienība ar Eiropas Sociālā fonda starpniecību un 15% - Latvijas valsts ar Sabiedrības integrācijas fonda starpniecību.

Rīgā, 2014

© Latvijas Darba devēju konfederācija

Saīsinājumi un apzīmējumi

AAB – Aptieku attīstības biedrība

AIKNC – Augstākās izglītības kvalitātes novērtēšanas centrs

CEDEFOP – European Centre for the Development of Vocational Training (Eiropas Savienības profesionālās izglītības attīstības aģentūra)

CEEP – Eiropas Publiskos pakalpojumus nodrošinošo darba devēju un uzņēmumu centrs (The European Centre of Employers and Enterprises providing Public services)

EKI – Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūra

EM – Ekonomikas ministrija

ES – Eiropas Savienība

ESF – Eiropas Sociālais fonds

ETUC – Eiropas arodbiedrību konfederācija

FM – Finanšu ministrija

IIN – iedzīvotāju ienākuma nodoklis

IKP – iekšzemes kopprodukts

IKT – informācijas un komunikāciju tehnoloģijas

IKVD – Izglītības kvalitātes valsts dienests

IZM – Izglītības un zinātnes ministrija

LAĶĪFA – Latvijas Ķīmijas un farmācijas uzņēmumu asociācija

LBAS – Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība

LDDK – Latvijas Darba devēju konfederācija

LIKTA – Latvijas Informācijas un komunikācijas tehnoloģiju asociācija

LM – Labklājības ministrija

LU – Latvijas Universitāte

LZP – Latvijas Zinātnes padome

MK – Ministru kabinets

NEP – Nozaru ekspertu padome

NRP – Nacionālā reformu programma

NTSP – Nacionālā trīspusējās sadarbības padome

OER – Open Education Resources (Bezmaksas izglītības resursi)

PII – profesionālā izglītības iestāde

PINTSA – Profesionālās izglītības un nodarbinātības trīspusējās sadarbības apakšpadome

PIKC – Profesionālās izglītības kompetences centrs

RSU – Rīgas Stradiņa universitāte

STEM – Science, Technology, Engineering and Mathematics (Zinātnes, tehnoloģiju, inženierzinātņu un matemātikas mācību priekšmeti)

UEAPME – Eiropas biznesa organizācija, kas pārstāv mazos un vidējos uzņēmumus

VIAA – Valsts izglītības attīstības aģentūra

VISC – Valsts izglītības satura centrs

Satura rādītājs

Saīsinājumi un apzīmējumi.....	2
Satura rādītājs.....	3
1. Ievads	5
2. Analīze	6
2.1. Latvijas izglītības sistēma.....	6
2.2. Būtiskākie izglītību regulējošie normatīvie akti un politikas plānošanas dokumenti.....	6
Izglītības likums.....	6
Vispārējās izglītības likums	6
Profesionālās izglītības likums	7
Augstskolu likums	7
Zinātniskās darbības likums	7
Konceptija „Profesionālās izglītības pievilcības paaugstināšana un sociālo partneru līdzdalība profesionālās izglītības kvalitātes nodrošināšanā”.....	7
Izglītības attīstības pamatnostādnes 2014.-2020.gadam.....	9
Zinātnes, tehnoloģijas attīstības un inovācijas pamatnostādnes 2014.-2020.gadam	10
2.3. Darba devēju kompetence izglītības politikas veidošanā.....	11
Darba devēju organizāciju un to apvienību likums.....	11
Profesionālās izglītības likums	11
Profesionālās izglītības un nodarbinātības trīspusējās sadarbības apakšpadomes nolikums.....	12
Nozaru ekspertu padomes (NEP).....	13
2.4. Pārskata periodā sagatavotie atzinumi.....	14
MK noteikumu projekts „Studiju programmu licencēšanas noteikumi”	14
Profesiju, sociālo un profesionālo pamatprasmju, konkurētspējas paaugstināšanas pasākumu tematisko jomu, kurās nepieciešams veikt bezdarbnieku un darba meklētāju apmācību, saraksts	14
MK noteikumu projekta izstrāde par atbalsta pasākumiem darba devējiem darbinieku papildu izglītošanā	15
Grozījumi MK 2010.gada 18.maija noteikumos Nr.461 „Noteikumi par Profesiju klasifikatoru, profesijai atbilstošiem pamatuzdevumiem un kvalifikācijas pamatprasībām un Profesiju klasifikatora lietošanas un aktualizēšanas kārtību”	16
Noteikumi par valsts pamatizglītības standartu, pamatizglītības mācību priekšmetu standartiem un pamatizglītības programmu paraugiem.....	16

Augstākās izglītības padomes izstrādātā Latvijas augstākās izglītības attīstības koncepcija	16
Grozījumi MK noteikumu projektā par otrā līmeņa profesionālās augstākās izglītības valsts standartu un IZM aptauja par kontaktstundu apjoma minimuma noteikšanu.....	18
Grozījumi MK noteikumu projektā par valsts akadēmiskās izglītības standartu	19
Grozījumi Ministru kabineta 2005.gada 22.novembra noteikumos Nr.895 „Jūrnieku sertificēšanas noteikumi”	20
Grozījumi noteikumu projektā „Noteikumi par prasībām pedagogiem nepieciešamajai izglītībai un profesionālajai kvalifikācijai un pedagogu profesionālās kvalifikācijas pilnveides kārtību”.....	20
Ministru kabineta rīkojuma projekts „Grozījumi Ministru kabineta 2012.gada 24.jūlija rīkojumā Nr.355 „Par Koncepciju par augstākās izglītības institūcijām piemēroto tiešo nodokļu tiesisko regulējumu””	20
Augstākās izglītības un zinātnes attīstības pasākumu plāns 2013.gada 20.novembra – 2014.gadam 31.decembrim	21
Prioritārie zinātnes virzieni fundamentālo un lietišķo pētījumu finansēšanai	22
Profesionālās izglītības likumprojekts	22
2012.gada 25.septembra MK noteikumi Nr.668 „Augstskolu, koledžu un studiju virzienu akreditācijas noteikumi”.....	27
Koledžu stratēģiskās attīstības koncepcija	27
Izglītības attīstības pamatnostādnes 2014.-2020.gadam.....	28
Ministru kabineta noteikumu projekts „Noteikumi par ārzemnieku nodarbināšanu”	29
Informatīvais ziņojums „Priekšlikumi par alternatīviem risinājumiem Profesiju klasifikatora un profesiju standartu noteikšanā”	30
2.5. Būtiskākie Eiropas Savienības profesionālo izglītību nosakošie normatīvie akti, politikas plānošanas dokumenti un pozīcijas	31
Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un Sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai „Izglītības pārvērtēšana – ieguldījums prasmēs labāku sociālekonomisko rezultātu sasniegšanai” (“Rethinking Education”).....	31
ES Padomes specifiskās rekomendācijas dalībvalstīm stratēģijas „ES – 2020” ietvaros	31
Padomes priekšlikums izveidot Jauniešu garantijas shēmu un citas ES iniciatīvas jauniešu nodarbinātības veicināšanai	32
BusinessEurope pozīcijas	38
ES Sociālo partneru darbību ietvars jauniešu nodarbinātībai.....	40
3. Secinājumi un rekomendācijas	40
4. Izmantoto avotu saraksts.....	44

Ievads

Šī ziņojuma mērķis ir:

- Veicināt darba devēju apvienošanu, lai stiprinātu sociālo dialogu sociāli ekonomiskajos jautājumos sarunās ar arodbiedrībām, valsts un pašvaldību iestādēm, kā arī attīstītu organizētās pilsoniskās sabiedrības līdzdalību publiskās pārvaldes un lēmumu pieņemšanas procesos.
- Paaugstināt sociālo partneru kapacitāti dalībai uzņēmējdarbību ietekmējošas rīcībpolitikas un regulējuma izstrādē reģionālā, nacionālā, ES un starptautiskā līmenī.
- Izstrādāt un pārstāvēt vienotu darba devēju pozīciju darba devējus interesējošos jautājumos.

Lai sasniegtu augstākminēto mērķi, LDDK organizē normatīvo aktu ekspertīzes veikšanu izglītībā, paužot darba devēju viedokli par jau sagatavotiem normatīviem aktiem, kā arī piedaloties darba grupās, semināros, konferencēs un īstenojot sadarbības projektus kopā ar partnerorganizācijām.

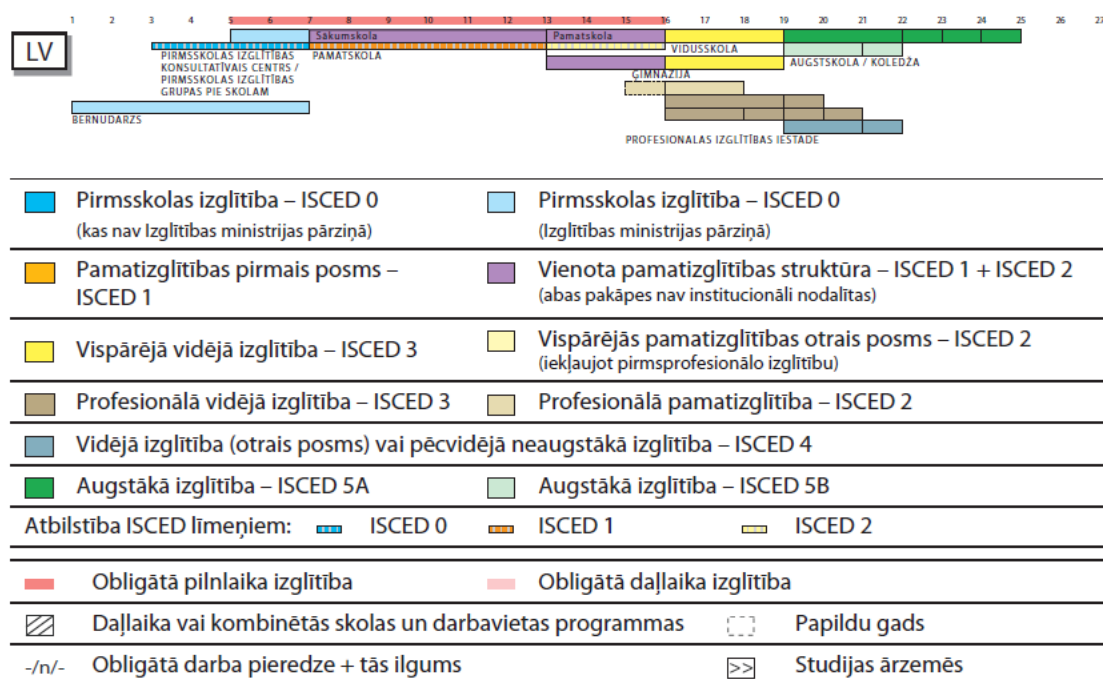
Ziņojumā aprakstīta galvenā informācija par Latvijas izglītības sistēmu un to reglamentējošiem normatīvajiem aktiem, darba devēju lomu izglītībā, galvenajiem LDDK sniegtajiem atzinumiem par normatīvajiem aktiem un politikas plānošanas dokumentiem pārskata periodā **no 2013.gada aprīļa līdz 2014.gada aprīlim**, kā arī sniegts ieskats darba devējiem būtiskākajos ES normatīvajos aktos, politikas plānošanas dokumentos un pozīcijās par izglītības jomu.

Ziņojuma noslēgumā ietverti secinājumi par īstenoto darbu un panākto ietekmi pārskata periodā, kā rekomendācijas turpmākajam darbam.

1. Analīze

Konkrēto jomu regulējošie reģionālā, nacionālā un starptautiskā līmeņa normatīvie akti un politikas plānošanas dokumenti un to izvērtējums, identificējot darba devēju iespējas un ierobežojumus uzņēmējdarbības aktivitātes un nodarbinātības veicināšanai.

1.1. Latvijas izglītības sistēma

Avots: Eurydice.

1.attēls. Latvijas izglītības sistēma. Avots: Eurydice, 2010, 28.

1.2. Būtiskākie izglītību regulējošie normatīvie akti un politikas plānošanas dokumenti

Izglītības likums

Izglītības likums nosaka pamata izglītības sistēmas regulējumu, kas attiecas uz visiem izglītības veidiem, piemēram, tiesības uz izglītību un atšķirīgas attieksmes aizliegumu, izglītības pakāpes, izglītības veidus un ieguves formas, izglītības dokumentus un ārvalstīs izsniegto izglītības dokumentu atzīšanu Latvijā, kā arī apraksta izglītības sistēmas organizāciju un iesaistīto institūciju un personu kompetences un atbildības.

Vispārējās izglītības likums

Šā likuma mērķis ir reglamentēt valsts, pašvaldību izglītības iestāžu un citu vispārējās izglītības īstenošanas procesā iesaistīto personu darbību, noteikt to tiesības un pienākumus, kā arī radīt apstākļus radošas, vispusīgi izglītotas personības veidošanai, izglītojamo nepārtrauktai izglītības turpināšanai, profesijas apguvei, patstāvīgai orientācijai sabiedriskajā un valsts dzīvē. (2.pants)

Profesionālās izglītības likums

Profesionālās izglītības likums nodrošina valsts profesionālās izglītības politikas īstenošanu un profesionālās izglītības sistēmas darbību, vadību un attīstību. Tas nosaka iespējas iegūt profesionālo kvalifikāciju, profesionālās izglītības pakāpes, profesionālās kvalifikācijas līmeņus, to ieguvei nepieciešamo izglītību, profesionālā izglītībā un profesionālās kvalifikācijas iesaistīto personu kompetenci, kā arī nodrošina Latvijas profesionālās izglītības un profesionālās kvalifikācijas salīdzināmību ar ārvalstīs iegūstamo profesionālo izglītību un profesionālo kvalifikāciju, radot iespējas izglītojamajiem turpināt izglītību ārvalstīs un konkurēt starptautiskajā darba tirgū.

Augstskolu likums

Likums reglamentē augstskolu un valsts institūciju sadarbību, lai saskaņotu augstskolu autonomiju ar sabiedrības un valsts interesēm (likuma 2.pants).

Zinātniskās darbības likums

Likums nosaka zinātnes un augstākās izglītības vienotību, zinātnieku tiesības, atbildību, neatkarību un akadēmisko brīvību, profesionālās un sociālās garantijas, valsts institūciju kompetenci un saistības zinātniskās darbības nodrošināšanā (likuma 2.pants).

Koncepcija „Profesionālās izglītības pievilcības paaugstināšana un sociālo partneru līdzdalība profesionālās izglītības kvalitātes nodrošināšanā”

Koncepcija tika apstiprināta ar 2009.gada 16.septembra MK rīkojumu Nr.629. Koncepcijas izstrādes mērķis ir noteikt risinājumus pamata problēmjaudumiem profesionālās izglītības politikas īstenošanā un panākt valsts un sociālo partneru vienošanos par attiecīgā problēmjauduma risinājuma variantu pirms jauna Profesionālās izglītības likumprojekta izstrādes. Koncepcijā ir izvērtēta situācija attiecībā uz profesionālās izglītības un profesionālās kvalifikācijas ieguves pieejamību, izglītības programmu izstrādes kārtību, prasībām vidējās izglītības ieguvei un izglītības turpināšanas iespējām augstākās izglītības pakāpē. Īpaša vērība ir pievērsta profesionālās izglītības ieguves iespēju nodrošināšanai pieaugušajiem un darba devēju un profesionālo organizāciju līdzdalībai profesionālās izglītības kvalitātes nodrošināšanā. Koncepcijā piedāvātie problēmu risinājumi attiecas uz principiāli jauniem profesionālās izglītības attīstības virzieniem, kuri paredz būtiskas izmaiņas profesionālās izglītības sistēmā un līdz šim nav bijuši atspoguļoti normatīvajos aktos.

Rīkojumā, ar kuru apstiprināta koncepcija, arī noteikts jauna Profesionālās izglītības likumprojekta izstrādes termiņš (pēc grozījuma, ar kuru tas atlikts uz vēlāku laiku) – 2012.gada 1.augusts. Termiņa atlikšanas iemesls ir – sākumā pabeigt īstenot notiekošās profesionālās izglītības iestāžu tīkla optimizācijas reformas, kā arī īstenot daļu no profesionālās izglītības satura pārstrukturizācijas projekta, lai likumprojekts būtu saskaņā ar projekta sākotnējiem rezultātiem.

Koncepcija piedāvā risinājumus profesionālās izglītības pievilcības paplašināšanai, tostarp:

- **Pilnveidot profesionālās izglītības veidu un programmu iedalījumu**, lai nodrošinātu izglītības procesu mūža garumā un profesionālās izglītības ieguves

elasīgumu atbilstoši mainīgām vajadzībām iegūt zināšanas un prasmes un atbilstoši darba tirgus prasībām.

- **Pilnveidot nacionālo kvalifikāciju sistēmu**, piesaistot Latvijas piecu līmeņu profesionālo kvalifikāciju sistēmu Eiropas astoņu līmeņu ietvarstruktūrai, pārredzami norādot kvalifikācijas līmeņu atbilstību saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Eiropas Padomes ieteikumu par Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūras izveidošanu mūžizglītībai. Ietvarstruktūras līmeņi ļauj veidot nozarē kvalifikāciju struktūras, kas ietver sākotnējās profesionālās kvalifikācijas (pamatprofesiju kvalifikācijas) un speciālista profesionālās kvalifikācijas (specializāciju kvalifikācijas). Lai noteiktu nozarei nepieciešamās pamatprofesijas, profesionālās izglītības satura pārstrukturizācijas projekta ieviešanā tiks veikta nozares procesu izpēte, kompetenču un prasmju analīze. Atbilstoši noteiktajām pamatprofesijām un specializācijām attiecīgi tiks noteiktas sākotnējās profesionālās kvalifikācijas un speciālista profesionālās kvalifikācijas, kā arī attiecīgie pamatprofesiju standarti un specializāciju kvalifikācijas pamatprasības.

- **Veikt profesionālās izglītības iestāžu diferenciaciju**. Lai paaugstinātu profesionālās izglītības iestāžu prestižu un piesaistītu augstas kvalifikācijas pedagogus un uzņēmumu speciālistus, izglītības iestādēm, kuras īsteno ietvarstruktūras **ceturtajam līmenim** atbilstošas profesionālās izglītības programmas, kurām ir izglītības kvalitātes prasībām atbilstošs mācību telpu un materiāli tehniskā aprīkojuma nodrošinājums, mūsdienu prasībām atbilstošas dienesta vienas un sporta bāzes, nepieciešams paredzēt atšķirības pedagogu kvalifikācijā un atalgojumā, salīdzinot ar citām profesionālās izglītības iestādēm. Lai līdzsvarotu vispārējās vidējās izglītības un profesionālās vidējās izglītības ieguves nosacījumus, MK rīkojumā atbalstīts 2.variants – izveidot divpakāpju profesionālo izglītību:

- 1.pakāpes profesionālās vidējās izglītības ieguves ilgums ir 3 gadi pēc pamatizglītības ieguves. 3.mācību gada noslēgumā audzēkņi kārtā profesionālās kvalifikācijas eksāmenu un saņem 1.pakāpes profesionālo vidējo izglītību un 3.līmeņa profesionālo sākotnējo izglītību apliecinošu dokumentu. 1.pakāpes profesionālās vidējās izglītības programmas apguve nedod tiesības turpināt izglītību augstākās izglītības programmās;
- 2.pakāpes profesionālās vidējās izglītības ieguves ilgums ir viens–divi gadi pēc pirmās pakāpes profesionālās vidējās izglītības ieguves vai 4.gadi pēc pamatizglītības ieguves. Programmas apguves noslēgumā audzēkņi kārtā centralizētos eksāmenus vispārizglītojošajos mācību priekšmetos un profesionālās kvalifikācijas eksāmenu, saņemot dokumentu, kas apliecina 2.pakāpes profesionālās vidējās izglītības un ietvarstruktūras 4.līmenim atbilstošas sākotnējās profesionālās kvalifikācijas iegūvi.

- **Nostiprināt sociālo partneru un profesionālo organizāciju līdzdalību izglītības valsts politikas izstrādē un īstenošanā nacionālā, reģionālā un nozaru līmenī**, tostarp PINTSA pārveidojot par INTSA un izveidojot NEP, kas noteiktu darba tirgus prasības profesionālās izglītības programmu izstrādei, koordinētu komercsabiedrību sadarbību ar izglītības iestādēm profesionālās izglītības programmu īstenošanas jautājumos, arī mācību un kvalifikācijas prakšu organizēšanā, kā arī piedalītos profesionālās izglītības kvalitātes nodrošināšanas pasākumos.

- **Noteikt valsts institūciju, sociālo partneru un profesionālo organizāciju līdzdalību un atbildību formālajā un neformālajā izglītībā**. Attiecībā uz izglītības programmu izstrādi, MK rīkojumā apstiprināja šādu modeli:

- Izglītības iestāde izstrādā formālās izglītības programmu, ievērojot:

- 1) sākotnējā profesionālajā izglītībā – MK noteiktu valsts profesionālās izglītības standartu un pamatprofesijas standartu;
- 2) profesionālās ievirzes izglītībā – MK noteiktu valsts profesionālās ievirzes izglītības standartu;
- 3) profesionālajā apmācībā – NEP izstrādātas un apakšpadomes saskaņotas attiecīgajai profesijai atbilstošas speciālista kvalifikācijas pamatprasības.

Koncepcija tika izstrādāta sadarbībā ar sociālajiem partneriem un ir sociālo partneru atbalstīta. LDDK ir ieinteresēta, ka turpmākās profesionālās izglītības reformas notiek saskaņā ar koncepcijā paustajām idejām un paredzētajiem pasākumiem.

Ja profesionālās izglītības reforma tiktu īstenota saskaņā ar koncepciju, tas nodrošinātu profesionālās izglītības kvalitātes un pievilcības uzlabošanu, kas savukārt ilgtermiņā nodrošinātu darba devējus ar vidējās kvalifikācijas speciālistiem, pēc kuriem jau šobrīd jūtams trūkums vairākās valstij ekonomiski svarīgās tautsaimniecības nozarēs, it īpaši ražošanas nozarēs.

Izglītības attīstības pamatnostādnes 2014.-2020.gadam

Izglītības attīstības pamatnostādnes 2014.-2020.gadam (turpmāk - pamatnostādnes) tika apstiprinātas Saeimā un stājās spēkā 2014.gada 22.maijā¹.

Pamatnostādnes ir vidēja termiņa politikas plānošanas dokuments, kas nosaka izglītības attīstības politikas pamatprincipus, mērķus un rīcības virzienus nākamajiem septiņiem gadiem. Ievērojot to, ka izglītības procesi tieši skar ikvienu iedzīvotāju visās vecuma grupās, pamatnostādnes aptver visus izglītības veidus un pakāpes.

Izglītības attīstības politikas virsmērķis pamatnostādnēs ir kvalitatīva un iekļaujoša izglītība personības attīstībai, cilvēku labklājībai un ilgtspējīgai valsts izaugsmei.

Pamatnostādnēs paredzētie pasākumi ir izglītības nozares attīstību secīgi turpinoši, ietverot arī iepriekšējā periodā sasniegto rezultātu izvērtējumu, Latvijas izglītības attīstības tendences, sasaistot nacionālajā līmenī noteiktos mērķus ar Eiropas Savienības (ES) attīstības plānotajiem mērķiem un Nacionālo reformu programmu "ES 2020" stratēģijas īstenošanai (NRP).

Pamatnostādnēs tiek risināti šādi izaicinājumi un problēmas:

1. Demogrāfiskie izaicinājumi un darba tirgus disproporcijas;
2. Neefektīvs izglītības sistēmas institucionālais tīkls;
3. Mūsdienu prasībām daļēji atbilstoša mācību vide un saturs;
4. Pedagogu motivācijas un profesionālās pilnveides nepietiekama sekmēšana;
5. Iekļaujošās izglītības principa un individualizētas mācību pieejas nepietiekama ieviešana;
6. Profesionālās izglītības nepietiekama pievilcība;
7. Augstais bezdarbs jauniešu vidū;
8. Augstākās izglītības internacionalizācija un starptautiskā konkurētspēja;
9. Neefektīva augstākās izglītības finansēšana un pārvaldība;
10. Pieaugušo iesaiste izglītības pasākumos;
11. Izglītības monitoringa sistēmas trūkums

¹ Pieejamas: <http://likumi.lv/doc.php?id=266406>

Pamatnostādnes paredz īstenojamus uzdevumus, kā arī pasākumu plānu, ar indikatīvām aktīviātēm un pieejamo finansējumu, kas kalpo par pamatu nākošā ES struktūrfondu plānošanas perioda finansējuma izglītībai plānošanai.

Zinātnes, tehnoloģijas attīstības un inovācijas pamatnostādnes 2014.-2020.gadam

Pamatnostādnes tika apstiprinātas 2013.gada 28.decembrī, līdz ar Ministru kabineta rīkojumu Nr.685 „Par Zinātnes, tehnoloģijas attīstības un inovācijas pamatnostādnēm 2014.-2020. gadam”².

Pamatnostādnes³ ir vidēja termiņa politikas plānošanas dokuments, kas nosaka valsts zinātnes, tehnoloģijas attīstības un inovācijas politikas mērķus un prioritātes laikposmā līdz 2020.gadam. Nacionālajā attīstības plānošanas sistēmā pamatnostādnes ir daļa no Viedās specializācijas stratēģijas un sekmē valsts ilgtermiņa un vidēja termiņa politikas plānošanas dokumentos izvirzīto mērķu sasniegšanu.

Zinātnes, tehnoloģiju un inovācijas politikas virsmērķis ir Latvijas zināšanu bāzes un inovāciju kapacitātes attīstība un inovāciju sistēmas koordinācija.

Šā mērķa sasniegšanai ir noteikti seši apakšmērķi un attiecīgi stratēģiskie rīcības virzieni:

- attīstīt zinātnes, tehnoloģiju un inovāciju jomas cilvēkkapitālu, līdz 2020.gadam palielinot pētniecībā nodarbināto skaitu zinātniskajās institūcijās un uzņēmējdarbības sektorā vismaz līdz 7 tūkstošiem, fokusējot identificētajās zināšanu specializācijas jomās;
- veicināt Latvijas zinātnes starptautisko konkurētspēju, ievērojot reģionālās attīstības principu un koncentrējot pētniecību mazākā skaitā lielāku un spēcīgāku institūciju, sekmējot atzītās starptautiskās datubāzēs publicētu zinātnisko rakstu skaita pieaugumu līdz 1500 rakstiem un izgudrojumu skaita pieaugumu līdz 50 intelektuālā īpašuma vienībām gadā;
- modernizēt un integrēt pētniecības un izglītības sektoru, palielinot to spēju reaģēt uz nākotnes izaicinājumiem pētniecībā, tehnoloģiju izstrādē un inovācijās un paaugstinot izglītības sektora mobilitāti;
- veidot efektīvāku zināšanu pārneses vidi un stiprināt uzņēmumu absorbcijas un inovācijas kapacitāti, attīstot pieprasījumu pēc jaunām zināšanām, un zinātnisko institūciju spēju atbildēt uz šo pieaugošo pieprasījumu;
- optimizēt zinātnes, tehnoloģiju un inovāciju jomas pārvaldību, nodrošinot efektīvu koordināciju un P&A investīciju pieaugumu;
- veidot pieprasījumu pēc zinātnes un inovācijām, informējot sabiedrību par zinātnes sasniegumiem un popularizējot inovatīvu darbību un tehnoloģiju attīstību.

Pamatnostādnes sevī ietver arī Viedās specializācijas stratēģiju (VSS), kas savukārt „paredz vīzijas izstrādi, konkurētspējas priekšrocību atrašanu, stratēģisku prioritāšu izvēli un tādas politikas izvēli, kas maksimāli atraisa reģiona uz zināšanām balstīto attīstības potenciālu, un tādējādi nodrošina tautsaimniecības izaugsmi.”

VSS mērķis ir „palielināt inovācijas kapacitāti, kā arī veidot inovācijas sistēmu, kas veicina un atbalsta tehnoloģisko progresu tautsaimniecībā”.

² Pieejams šeit: <http://likumi.lv/doc.php?id=263464>

³ Pieejamas šeit: <http://polsis.mk.gov.lv/view.do?id=4608>

VSS uzdevums ir „nodrošināt attīstības prioritāšu izvirzīšanu un regulāru pārskatīšanu, investīciju mērķtiecīgu fokusēšanu, t.sk. stratēģijas uzstādījumiem atbilstošu rīcībpolitikas instrumentu izvēli un monitoringa sistēmas izveidi, kas vērsti uz Latvijas konkurētspējas stiprināšanu reģionālā, Eiropas un pasaules līmenī”.

1.3. Darba devēju kompetence izglītības politikas veidošanā

Darba devēju organizāciju un to apvienību likums

Šī likuma mērķis ir noteikt darba devēju organizāciju tiesisko statusu un sistēmu, kā arī tiesības un pienākumus attiecībā ar arodbiedrībām, valsts un pašvaldību institūcijām. Šīs tiesības ir svarīgi ņemt vērā, arī strādājot ar izglītības un nodarbinātības jautājumiem. Piemēram, darba devēju organizācijām un to apvienībām ir **tiesības**:

- **pieprasīt un saņemt** no valsts un pašvaldību institūcijām savu funkciju veikšanai un mērķu sasniegšanai **nepieciešamo informāciju**, ja normatīvajos aktos nav noteikti ierobežojumi tās izsniegšanai;
- **piedalīties valsts un pašvaldību institūciju izveidoto komisiju, darba grupu un konsultatīvo padomju darbā** un savas kompetences ietvaros **sniegt atzinumus** par risināmajiem jautājumiem;
- **būt klāt un izteikt priekšlikumus valsts un pašvaldību institūciju atklātās sēdēs**, kad tiek izskatīti jautājumi, kas skar darba devēju organizāciju un to apvienību funkcijas.

Tāpat arī tām ir **pienākums** savas kompetences ietvaros **pēc valsts un pašvaldību institūciju pieprasījuma sniegt atzinumus** par normatīvo aktu projektiem, kā arī citiem jautājumiem, kas skar attiecīgo darba devēju organizāciju vai to apvienību funkcijas.

Lai nodrošinātu darba devēju balss dzirdēšanu nacionālā līmenī, **joti būtiska ir atbilstošas pārstāvniecības organizēšana, lai paustu vienotu darba devēju viedokli**, un dažādu jautājumu risināšana atbilstošā līmenī. Tieši ar tādu mērķi tika izveidota LDDK 1993.gadā - pārstāvēt Latvijas darba devējus valsts un starptautiskā līmenī, kā arī sarunās ar arodbiedrībām. Vienlaikus (1993.gada 19.oktobrī) MK arī akceptēja koncepciju par trīspusējās sadarbības veidošanas pamatprincipiem un nepieciešamību Latvijā. Attiecīgi 1993. gada 28. decembrī darbu uzsāka Latvijas Trīspusējā darba devēju, valsts un arodbiedrību konsultatīvā padome⁴.

Lai stiprinātu darba devēju pārstāvniecību un trīspusēju sociālo dialogu Latvijas reģionos, LDDK īsteno projektu „LDDK administratīvās kapacitātes stiprināšana reģionos” (Nr. 1DP/1.5.2.2.1./08/IPIA/SIF/002/02)⁵.

Profesionālās izglītības likums

Profesionālās izglītības likums nodrošina valsts profesionālās izglītības politikas īstenošanu un profesionālās izglītības sistēmas darbību, vadību un attīstību. Likums nosaka arī **darba devēju kompetenci** profesionālajā izglītībā – veicināt profesionālās izglītības attīstību. Darba devējiem ir tiesības:

- piedalīties konceptuālu jautājumu un normatīvo aktu projektu izstrādē profesionālās izglītības jomā, profesionālās izglītības stratēģijas un politikas veidošanā un īstenošanā, valsts pieprasījuma un nozaru attīstības virzienu plānošanā;

⁴ Saskaņā ar informāciju LDDK un LBAS mājas lapās

⁵ Sīkāka informācija pieejama <http://lddk.lv/index.php?c=255>

- sadarbībā ar valsts un pašvaldību institūcijām veikt darba tirgus izpēti un profesionālās izglītības attīstības virzienu plānošanu;
- piedalīties profesiju standartu un izglītības programmu izstrādē, profesionālās izglītības īstenošanā, izglītojamajiem nodrošinot nepieciešamos darba apstākļus mācību prakses vietās, kā arī piedalīties profesionālās izglītības kvalitātes nodrošināšanā un vērtēšanā;
- piedalīties dažādu profesionālās izglītības attīstību veicinošu institūciju darbā.

Darba devēji šīs tiesības var realizējot caur dalību organizācijās (nozaru darba devēju asociācijās, LDDK) vai darba grupās, komitejās (piemēram, PINTSA).

Profesionālās izglītības un nodarbinātības trīspusējās sadarbības apakšpadomes nolikums

PINTSA ir Nacionālajai trīspusējās sadarbības padomes (NTSP) institucionālās sistēmas sastāvdaļa. NTSP nacionālā līmenī koordinē un organizē trīspusējo sociālo dialogu starp darba devēju organizācijām, valsts institūcijām un arodbiedrībām, lai saskaņotu šo organizāciju intereses sociālajos un ekonomiskajos jautājumos, tādejādi garantējot sociālo stabilitāti valstī. PINTSA, savukārt, ir izveidota, lai sekmētu valsts, darba devēju un darbinieku (arodbiedrību) organizāciju (turpmāk – dalībpušu) sadarbību cilvēkresursu attīstības, izglītības un nodarbinātības valsts politikas un stratēģijas izstrādes un īstenošanas jomā.

Nolikums nosaka PINTSA uzdevumus, tiesības un darbības organizēšanas kārtību. Lai nodrošinātu pilnvērtīgu PINTSA darbu, jāņem vērā, ka PINTSA ir pilnvarota:

- „izskatīt valsts attīstības plānu, koncepciju, normatīvo aktu projektus izglītības, cilvēkresursu attīstības un nodarbinātības jomā un iesniegt priekšlikumus to pilnveidei;
- **izvērtēt priekšlikumus un sniegt ieteikumus** valsts un citām institūcijām, kas saistītas ar cilvēkresursu attīstību, izglītību un nodarbinātību:
 - o par **valsts budžeta līdzekļu efektīvu izlietojumu** izglītības un cilvēkresursu attīstībai, nodarbinātības veicināšanai;
 - o par sadarbības līgumiem un projektiem ar Eiropas Savienības un citu valstu institūcijām cilvēkresursu attīstības un nodarbinātības jomā;
 - o par no valsts budžeta finansēto izglītojamo skaitu profesionālajā izglītībā valstī kopumā un katrā reģionā;
 - o par izmaiņām profesionālās izglītības iestāžu, mācību un eksaminācijas centru un citu ar profesionālās izglītības īstenošanu saistītu institūciju tīklu struktūrā;
 - o par profesiju standartu izstrādi un aktualizāciju, par to saistību ar izglītības programmām;
 - o par karjeras izglītības un profesionālās orientācijas organizāciju;
 - o par profesionālās tālākizglītības organizāciju mūžizglītības ietvaros;
- koordinēt Reģionālo profesionālās izglītības un nodarbinātības padomju darbību;
- koordinēt Nozaru ekspertu padomju izveidi un darbību;
- veikt citus NTSP un normatīvajos aktos noteiktos uzdevumus, kas attiecas uz profesionālo izglītību, cilvēkresursu attīstību un nodarbinātību.”

Attiecīgi visām pusēm jānodrošina, lai PINTSA regulāro sēžu darba kārtībā parādītos atbilstoši jautājumi, kā arī iesaistītajām pusēm būtu iespējams jautājumus aplūkot konceptuāli, kopīgi vienojoties par vēlamajiem risinājumiem, lai šo viedokli būtu iespējams izmantot turpmākajā nozares politikas plānošanas gaitā.

Saskaņā ar darba devēju pārstāvju novērojumiem par PINTSA darbību 2010.-2011.gadā, tika secināts, ka PINTSA darba kārtībā ir tendence iekļaut daudzus informatīvus jautājumus, savukārt konceptuālas diskusijas, kurās tiktu sniegti reāli PINTSA priekšlikumi izglītības attīstībai un nodarbinātības veicināšanai, ir salīdzinoši ierobežotā skaitā, kā arī šādi jautājumi netiek pietiekami sagatavoti no IZM puses. LDDK ir nosūtīja savus priekšlikumus PINTSA darba organizācijas uzlabošanai, kā arī rosināja diskusiju par šiem jautājumiem iekš PINTSA. Lai nodrošinātu darba devēju ieguldījumu PINTSA un lai paustu viedokli, LDDK organizēja sagatavošanās tikšanās ar darba devēju pārstāvjiem PINTSA pirms kārtējam sēdēm, lai iepriekš pārrunātu apspriežamos jautājumus un vienotos par kopīgu nostāju.

Nozaru ekspertu padomes (NEP)

NEP tika izveidoti projekta „Nozaru kvalifikācijas sistēmas izveide un profesionālās izglītības efektivitātes un kvalitātes paaugstināšana”⁶ ietvaros 2011.gada sākumā. Projekta **mērķis** ir izveidot pastāvīgi strādājošu, kvalitatīvu un **nozaru attīstības vajadzībām atbilstošu** profesionālās izglītības satura nodrošināšanas sistēmu. Projektu koordinē VIAA, sadarbības partneri ir: VISC, IKVD, LDDK, LBAS.

Ir izveidodas 12 NEP:

- Ķīmiskās rūpniecības un tās saskarnozaru NEP;
- Kokrūpniecības, mežsaimniecības un kokapstrādes NEP;
- Enerģētikas NEP;
- Pārtikas rūpniecības un lauksaimniecības NEP;
- Būvniecības NEP;
- Tūrisma un skaistumkopšanas NEP;
- Metālapstrādes, mašīnbūves un mašīnzinību NEP;
- Tekstilizstrādājumu, apģērbu, ādas un ādas izstrādājumu ražošanas nozres NEP;
- Poligrāfijas un izdevējdarbības, papīra un papīra izstrādājumu ražošanas, datorizaina NEP;
- Transporta un loģistikas NEP;
- Uzņēmējdarbības, finanšu, grāmatvedības, administrēšanas NEP;
- Elektronisko un optisko iekārtu ražošanas NEP.

NEP ir trīspusējas, to sastāvā ietilpst darba devēju pārstāvji (nozaru darba devēju organizāciju, uzņēmumu pārstāvji), arodbiedrību pārstāvji un valsts pārstāvji (nozares ministrijas, piem., IZM, vai tās padotībā esošas iestādes, piem., VISC pārstāvji).

NEP **mērķis** ir **kompleksi risināt visus attiecīgās nozares cilvēkresursu nodrošinājuma un nodarbinātības jautājumus**, sākot ar profesionālo pamatizglītību un beidzot ar augstāko izglītību, sākot ar formālo sākotnējo profesionālo izglītību un beidzot ar pieaugušo tālākizglītību, un **definēt pasūtījumu izglītības sistēmai**.

Līdz ar NEP izveidošanu, LDDK normatīvo aktu atzinumu veidošanā, īpaši attiecībā uz profesionālo izglītību, sācis iesaistīt NEP koordinatorus vai arī visus iesaistītos darba devēju pārstāvjus, tādā veidā veidojot kopīgus atzinumus ar LBAS.

⁶ Vairāk informācijas šeit: <http://lddk.lv/index.php?p=1562>

1.4. Pārskata periodā sagatavotie atzinumi

MK noteikumu projekts „Studiju programmu licencēšanas noteikumi”

Tika izstrādāti jauni MK noteikumi, kas paredz augstākās izglītības studiju programmu licencēšanas kārtību, ņemot vērā pāreju no studiju programmu akreditācijas uz studiju virzienu akreditāciju. LDDK konceptuāli atbalstīja MK noteikumu projektu, iebilstot vien pret aizklātu balsošanu, jo lēmumam par studiju programmas licencēšanu vai atteikumu licencēt jābūt skaidri pamatotam un visiem saprotamam, kā arī aicinājām uz profesionālām bakalaura programmām attiecināt zemākas prasības par akadēmiskiem sasniegumiem. LDDK iebildumi tika saskaņoti. Daudzo augstskolu iebildumu dēļ MK noteikumu projekts tika virzīts uz MK tikai 2013.gada februārī.

Tāpat arī MK noteikumu procesā LDDK aizstāvēja viedokli, ka profesionālās studiju programmas jāizstrādā, pamatojoties uz profesiju standartu atbilstoši Profesionālās izglītības likuma 24.pantam un 22.panta 2.punktam, jo augstskolu pārstāvji apšaubīja nepieciešamību piesaistīt profesionālās augstākās izglītības studiju programmas profesiju standartiem.

LDDK pamatojums par profesijas standartu nepieciešamību:

„Profesijas standarts ir Profesiju klasifikatora daļa un nosaka profesijai atbilstošos profesionālās darbības pamatuzdevumus un pienākumus, profesionālās kvalifikācijas pamatprasības, to izpildei nepieciešamās vispārējās un profesionālās zināšanas, prasmes, attieksmes un kompetences. Studiju programmu licencēšanas noteikumos ir jāparedz studiju programmu atbilstības pārbaude pastāvošajiem kvalitātes rādītājiem, un profesionālām studiju programmām tie ir profesiju standarti.

Vienlaikus profesijas standartu izstrādes, aktualizācijas un apstiprināšanas kārtība ir jāpilnveido, mazinot administratīvo slogu, saskaņojot jaunus profesiju standartus ar nozaru kvalifikāciju struktūru, satura izstrādē un pilnveidē vairāk iesaistot darba devēju pārstāvjus un nozaru ekspertu padomes. Ātrāku profesijas standartu saskaņošanu ar darba devējiem labvēlīgi ietekmēs arī labāka augstskolu sadarbība ar darba devējiem.”

Noteikumu projekts tika apstiprināts MK 2013.gada 25.aprīlī (prot. Nr.24 1.§). LDDK priekšlikumi tika ņemti vērā.

LDDK studiju programmu licencēšanas komisijā līdz 2014.gada aprīlim pārstāvēja prof.J.Dirba.

Profesiju, sociālo un profesionālo pamatprasmju, konkurētspējas paaugstināšanas pasākumu tematisko jomu, kurās nepieciešams veikt bezdarbnieku un darba meklētāju apmācību, saraksts

Aptuveni reizi pusgadā LM saskaņo ar partneriem, tostarp LDDK, Profesiju, sociālo un profesionālo pamatprasmju, konkurētspējas paaugstināšanas pasākumu tematisko jomu, kurās nepieciešams veikt bezdarbnieku un darba meklētāju apmācību, sarakstu.

Tā kā bezdarbnieku un darba meklētāju apmācība un pārkvalifikācija var dot būtisku pienesumu dažādu nozaru profesionāļu sagatavošanā, LDDK ir uzsākusi praksi šajā procesā iesaistīt nozaru darba devēju organizācijas un nozaru ekspertu padomes, kuru viedoklī balstās LDDK priekšlikumi.

Bezdarbnieku apmācību saraksts tika aktualizēts 2013.gada februārī, augustā un oktobrī, kā arī 2014.gada martā. Visos gadījumos LDDK iesniedza priekšlikumus, kas tika saskaņoti ar NEP un visi LDDK priekšlikumi tika ņemti vērā.

MK noteikumu projekta izstrāde par atbalsta pasākumiem darba devējiem darbinieku papildu izglītošanā

Lai īstenotu Izglītības likuma 14.panta 34.daļā noteikto uzdevumu MK – noteikt „atbalsta pasākumus darba devējiem darbinieku papildu izglītošanā, tai skaitā kritērijus šāda atbalsta saņemšanai un atbalsta pasākumu īstenošanas kārtību” – IZM uzsāka konsultāciju par to, kādi atbalsta pasākumi darba devējiem to darbinieku papildu izglītošanā ir nepieciešami, attiecīgi LDDK apkopoja biedru viedokli, iesaistot arī sadarbības partneri – Latvijas Personāla vadības asociāciju. Galvenais paustais viedoklis:

- Viens no būtiskākajiem atbalsta instrumentiem darba devējiem ir ESF līdzfinansējums darbinieku papildu izglītībā, kas ļauj ne tikai efektīvāk izmantot apmācību budžetu, bet arī palīdz plānot darbinieku kompetenču attīstību ilgtermiņā.

- Darbinieku kvalifikācijas celšanas apmācību pakalpojumi ir instruments produktivitātes un konkurētspējas celšanai. Dinamiskā tirgū un ierobežotu kvalificētu cilvēkresursu pieejamības apstākļos tas ir veids, kā ātri sagatavot darbiniekus jauno saimniecisko procesu nodrošināšanai. Tomēr šobrīd biznesa procesu nodrošināšanai ir nepieciešamas ne tikai tehnoloģiskās zināšanas, bet arī metodes, kā efektīvi vadīt šos procesus.

- Ilgtermiņa risinājums, kas veicinātu darba devēju investīcijas darbinieku attīstībā, būtu darbaspēka nodokļa atlaide par izdevumiem apmācībām.

- Vairumu darba devēju interesējošās apmācību jomas: IKT, efektīva procesu vadība, svešvalodas, projektu vadība, starpnozaru komandas vadības prasmes. Augsti novērtēta būtu arī iespēja apmācīt savu darbiniekus ārzemēs, īpaši tajās izglītības programmās, kas netiek īstenotas Latvijā.

- Lai veicinātu to, ka darba devēji izmanto NVA pakalpojumus, tiek sagaidīta lielāka NVA pretimnākšana, kā arī spēja ātri un elastīgi reaģēt uz individuālām darba devēju vajadzībām.

- Visbeidzot, uzņēmumiem svarīga ir arī efektīvi funkcionējoša izglītības sistēma. Īpaši svarīga ir profesionālās vidējās izglītības kvalitātes un prestiža celšana.

- Ļoti nozīmīgs atbalsts darba devējiem būtu mācību prakšu izdevumu kompensācija, vismaz par darba aizsardzības apģērbu, mācību līdzekļiem, transporta kompensāciju praktikantiem, prakses vadītāja darbu.

Kopš sākotnējo priekšlikumu apkopšanas 2013.gada martā IZM ir sasaucis noteikumu projekta izstrādes darba grupu 2014.gada februārī, taču līdz šim noteikumu projekts līdz galam nav izstrādāts.

Diskusija par pieaugušo izglītības attīstību 20104.gadā turpinājās semināru ciklā, ko IZM organizēja Eiropas Komisijas finansiāli atbalstīta projekta ietvaros „Eiropas programmas īstenošana pieaugušo izglītības jomā”⁷.

Semināros regulāri piedalījās LDDK pārstāvji, tika iesaistīti arī NEP pārstāvji. Projekta noslēguma konferencē „Pieaugušo izglītība: sistēma indivīda un reģionu izaugsmei”, pārstāvēt LDDK, tika pausts šāds viedoklis:

- Par mūžizglītību jābūt atbildīgai vienai ministrijai – IZM;

⁷ Vairāk informācijas: <http://izm.izm.gov.lv/nozares-politika/izglitiba/muzizglitiba/projekts.html>

- Visām ministrijām un partneriem sadarbojoties, jānodrošina savstarpēji koordinēta politikas izstrāde, lai nodrošinātu finanšu instrumentu savstarpējo papildinātību.
- Jānodrošina Plānošanu reģionālā līmenī (Informācijas koordinācija (pieprasījums-piedāvājums), programmu plānošana, datu analīze).
- Darba devēju organizācijas ir jāiesaista un jāaktivizē pieprasījuma veidošanā.

Grozījumi MK 2010.gada 18.maija noteikumos Nr.461 „Noteikumi par Profesiju klasifikatoru, profesijai atbilstošiem pamatuzdevumiem un kvalifikācijas pamatprasībām un Profesiju klasifikatora lietošanas un aktualizēšanas kārtību”

Tā kā LDDK ir padziļināti iesaistīta profesiju standartu izstrādē caur nozaru ekspertu (darba devēju organizāciju un nozaru ekspertu padomju pārstāvju) iesaistes koordinēšanu, kā arī ir pārstāvēta PINTSA, kura saskaņo profesijas standartus pirms to virzīšanas apstiprināšanai MK, tad LDDK parasti atbalsta kārtējos grozījumus Profesiju klasifikatorā, kuri paredz Profesiju klasifikatora papildināšanu ar jaunajiem vai aktualizētajiem profesiju standartiem. Taču 2012.gadā TM sagatavoja iebildumus, aicinot no profesiju standartu pamatprasībām izņemt prasības par svešvalodu zināšanām. Tā kā Latvijas darba tirgū svešvalodu zināšanām ir liela nozīme un tā kā profesijas standarti veido darba tirgus pasūtījumu izglītības iestādēm, LDDK iestājās pret šo TM viedokli un to aizstāvēja MK noteikumu saskaņošanas procesā.

Profesiju klasifikators tika aktualizēts arī 2013.gada augustā, un LDDK sniedza konsultācijas LM par konkrētiem jautājumiem attiecībā uz profesiju nosaukumu lietojumu darba tirgū, piemēram, terminu "telekomunikācijas" aizstāt ar terminu "elektroniskie sakari" saskaņā ar aktuālo nozares likumdošanu.

Noteikumi par valsts pamatizglītības standartu, pamatizglītības mācību priekšmetu standartiem un pamatizglītības programmu paraugiem

Šis noteikumu projekts paredzēja vairākas būtiskas izmaiņas pieejā, kā tiek organizēta pamata izglītība, paredzot lielāku elastību izglītības iestādēm pašām noteikt mācību stundņu skaitu dažādos priekšmetos, kā arī noteikt savas mācību programmas specializāciju. Šis noteikumu projekts tāpat arī paredzēja iespēju samazināt matemātikas un dabas zinātņu mācību priekšmetu (matemātikas, dabaszinību, fizikas, ķīmijas, ģeogrāfijas) stundņu skaitu, kas ir pretrunā ar LDDK nostādnēm un darba devēju pozīciju veicināt labāku zināšanu apguvi matemātikā un dabaszinātnēs.

Vienlaikus LDDK ierosināja papildināt fakultatīvajās nodarbībās un audzināšanas stundā apgūstamo kompetenču uzskaitījumu arī ar uzņēmējspējām un finanšu prātību. Šis priekšlikums guva IZM atbalstu.

Ņemot vērā LDDK, LIKTA un citu organizāciju iebildumus, MK noteikumu projektā tika laboti pamatizglītības standarta mācību programmu plānu varianti, nesamazinot stundas matemātikas mācību priekšmetam, un attiecīgi LDDK MK noteikumu projektu saskaņoja.

Augstākās izglītības padomes izstrādātā Latvijas augstākās izglītības attīstības koncepcija

LDDK organizēja darba devēju diskusiju par šo dokumentu un uz tās pamata tika sagatavots atzinums. Galvenais tajā paustais viedoklis un priekšlikumi:

- Pašreizējais koncepcijas projekts ir drīzāk informatīvs eksistējošu augstākās izglītības finansēšanas, pārvaldības un tipoloģijas modeļu kompilācija, nevis politikas plānošanas dokumentu, ar kuru lēmējinstītūcija tiktu informēta par noteiktu problēmu esību vai par nepieciešamā normatīvā regulējuma būtību, par iespējamo turpmāko rīcību vai par problēmu iespējamiem risinājuma variantiem.
- Koncepcijā nepieciešams iekļaut Latvijas **patreizējās augstākās izglītības sistēmas izvērstu izvērtējumu**, kā arī to **ietekmējošo faktoru izvērtējumu**, kas nosaka nepieciešamību reaģēt, paredzot konkrētu rīcību no politikas veidotāju un augstākās izglītības iestāžu puses. Analīzē cita starpā jābūt aplūkotam:
 - **darba tirgus pieprasījuma un augstākās izglītības piedāvājuma atbilstības analīze;**
 - studējošo skaita attīstības tendences, kā arī studējošo skaita aprēķini tuvāko 5-10 gadu laikā;
 - absolventu nodarbinātības analīze, īpaši pievēršot uzmanību budžeta vietās studējošo nodarbinātībai iegūtajā profesijā, kā arī vadības zinību absolventu reģistrācijai kā darba devējiem;
 - kopējā finansējuma augstākajai izglītībai izlietojums (t.sk. valsts, pašvaldību, privātā sektora, ES fondu, studējošo līdzfinansējums);
 - valsts finansējuma augstākajā izglītībā atdeve (tostarp infrastruktūras projektu atdeve, kā arī absolventu emigrācijas ietekme);
 - sinerģiju dažādu izglītības iestāžu un līmeņu starpā (gan attiecībā uz reflektantu iepriekšējās sagatavotības līmeni kvalitatīvām studijām, gan attiecībā uz pārdomātu izglītības un zinātnes infrastruktūras izmantošanu cilvēkresursu attīstībai (piem., Profesionālās izglītības kompetences centru infrastruktūras izmantošanas iespējas augstākās izglītības vajadzībām un otrādi)).
- Balstoties uz veikto analīzi un saskaņā ar Augstskolu likumā noteiktajiem AIP pamatuzdevumiem, kompetenci un funkcijām nepieciešams sniegt AIP **rekomendācijas vēlamajiem risinājumiem.**

Tāpat arī tika sniegts viedoklis par dažādiem augstākās izglītības reformu virzieniem:

Par augstākās izglītības finansēšanas reformu:

- LDDK uzskata, ka **pirmkārt valstij ir jāfinansē tās studiju programmas, kas ir prioritāri svarīgas tautsaimniecības attīstībai, kur saskaņā ar Ekonomikas ministrijas darba tirgus prognozēm veidosies kvalificētu speciālistu trūkums**, kā arī kuru pastāvēšana bez valsts atbalsta nav iespējama to īstenošanas dārguma dēļ. Lai veicinātu, ka jaunieši izvēlas studēt prioritārajās jomās un ir pietiekami labi sagatavoti kvalitatīvām studijām, svarīga ir vidējās izglītības kvalitāte un intereses radīšana par dabas zinātnēm, matemātiku un tehnoloģijām jau agrākos izglītības posmos. Otrkārt, būtu prioritāri jāatbalsta **kvalitatīvākās programmas**. Programmas, kurās konstatēti kādi trūkumi, augstskolām ir jāuzlabo.
- Tāpat arī jāmeklē veidi, kā veicināt infrastruktūras, finanšu un cilvēkresursu **koncentrēšanu** un pārdomātu noslogošanu. Maksimāli jāmazina programmu dublēšanās dažādās augstskolās, izvērtējot labāko to īstenošanas veidu gan no resursu pietiekamības, gan no pieejamības skatupunkta. Demogrāfisko tendenču rezultātā vairumā augstskolu samazinās studējošo skaits. Tas augstskolām reizē ir gan milzīgs izaicinājums, gan iespēja veidot inovatīvas sadarbības projektus ar citām Latvijas augstskolām.

Par augstākās izglītības iestāžu pārvaldības modernizāciju:

- LDDK uzskata, ka augstskolu pārvaldībā ir jāstiprina darba devēju līdzdalība. Konventiem ir jāieņem lielāka loma lēmumu pieņemšanā augstskolā kā tikai padomdevēja loma (piemēram, atbildība par stratēģiju, finansēm, rektora amata kandidatūras virzīšanu).
- Vienlaikus pārvaldības modelim jābūt pietiekami vienkāršam, katrai struktūrvienībai jābūt nodalītai un aprakstītai kompetencei. Tāpat arī skaidri jāapraksta dažādu struktūrvienību mijiedarbība.
- Aicinām izskatīt modeli, kurā Augstskolas Satversmes sapulce tiek aizvietota ar Konventu, kurā piedalās darba devēju pārstāvji (īpaši attiecībā uz profesionālas ievirzes augstskolām).

AIP izstrādātā Latvijas augstākās izglītības attīstības koncepcija tika nosūtīta IZM informācijai, tā netika oficiāli apstiprināta.

Grozījumi MK noteikumu projektā par otrā līmeņa profesionālās augstākās izglītības valsts standartu un IZM aptauja par kontaktstundu apjoma minimuma noteikšanu

Šajā noteikumu projektā IZM virzīja vairākus grozījumus valsts akadēmiskās izglītības standartā, tostarp partneru vidū plaši diskutēto prasību noteikt minimumu kontaktstundu apjomam.

Pamatojoties uz darba devēju viedokļa aptauju, LDDK izteica atbalstu kontaktstundu apjoma minimuma noteikšanai.

Atbildes uz IZM partneru aptaujas jautājumiem:

1. Vai ir pamatoti noteikt minimālo kontaktstundu apjomu?

LDDK uzskata, ka **ir jānosaka minimālais kontaktstundu apjoms**. Kvalitatīvu studiju nodrošināšanai ir svarīga akadēmiskā personāla un studējošo tieša saskarsme, īpaši pilna laika studijās, un augstskolām studentiem ir jānodrošina vismaz minimums šādas studiju pieredzes.

Tomēr aicinām pirms noteikumu projekta galējās versijas izstrādes un virzīšanas uz apstiprināšanu:

- 1) Sagatavot salīdzinošu tabulu, kas ļautu ērtā veidā izprast visas izmaiņas, ko piedāvā jaunais noteikumu projekts, salīdzinājumā ar spēkā esošo regulējumu;
- 2) Sagatavot finanšu aprēķinu, kā kontaktstundu minimuma noteikšana ietekmēs augstākās izglītības nodrošināšanas izmaksas dažādās augstskolās: valsts un privātajās, kā arī norādīt iespējamus finansējuma avotus.

2. Vai 40% ir adekvāts līmenis (kontaktstundu apjomam no kopējā programmas apjoma)?

Vairums LDDK biedru piekrīt, ka 40% ir adekvāts līmenis un atspoguļo vidējo kontaktstundu skaitu daudzu augstskolu nodrošinātās studijās.

Tomēr nozares, kurām ir svarīga kvalitatīva **inženierzinātņu izglītība** (metālapstrādes, mašīnbūves, elektroenerģētikas, elektronikas) uzstāj, ka **nepieciešams palielināt kontaktstundu apjomu un ka 40% nav pietiekams**

līmenis. Inženierzinātņu izglītībā ir īpaši svarīgas studijas tiešā saskarsmē ar pasniedzēju. Turklāt maģistra studijas absolvē tikai aptuveni 25% no visiem reflektantiem (darbam nozarēs nepieciešams maģistra līmeņa izglītība). Tādēļ lielāks kontaktstundu skaits ir īpaši svarīgs bakalaura līmenī, lai mazinātu studijas nepabeigušo studentu skaitu. Tādēļ aicinām paredzēt izņēmumu attiecībā uz inženierzinātnēm, nosakot, ka **inženierzinātnēs bakalaura līmenī ir jābūt vismaz 50% kontaktstundām.**

3. Vai minētajām normām noteikt pārejas periodu vai citu spēkā stāšanās termiņu?

Pārejas periodam ir jābūt, jo ar pašreiz augstskolās studējošajiem studentiem ir noslēgti studiju līgumi, kuros ir noteikta studiju programma, kas tiek apgūta un noteikta studiju maksa par visu studiju periodu. Jaunās prasības varētu attiekties uz jaunām vai pārakreditētām studiju programmām.

Tāpat arī LDDK izteica vairākus iebildumus par šo noteikumu projektu:

- tika prasīts uz inženierzinātņu studijām attiecināt 50% kontaktstundu apjoma minimumu;
- iebildums pret prasību par to, ka profesionālās bakalaura studiju programmas saturu obligāti veido arī „humanitāro un sociālo zinātņu, tai skaitā pedagogijas, psiholoģijas un biznesa ekonomikas, teorētiskie kursi”;
- iebildums, ka piektā līmeņa profesionālo kvalifikāciju (atbilstoši ietvarstruktūras 7.līmeņa zināšanu, prasmju un kompetences aprakstam) iespējams iegūt, pēc akadēmiska bakalaura programmas apgūstot profesionālo maģistra programmu ar tikai 6 kredītpunktu apjomīgu prakses pieredzi. Vienlaikus aicinājums noteikt, ka maģistra līmeņa studiju programmas prakses apjoms ir vismaz 6 kredītpunkti, taču kopējam prakses apjomam iepriekšējā izglītībā, profesionālajā pieredzē un maģistra studiju programmā jābūt vismaz 26 kredītpunktu apjomā.

Noteikumu projekta saskaņošanas joprojām turpinās, LDDK iebildumi ir ņemts vērā.

Grozījumi MK noteikumu projektā par valsts akadēmiskās izglītības standartu

Pamatojoties uz darba devēju viedokļa aptauju, LDDK izteica atbalstu kontaktstundu apjoma minimuma noteikšanai. Pamatojums: kvalitatīvu studiju nodrošināšanai ir svarīga akadēmiskā personāla un studējošo tieša saskarsme, īpaši pilna laika studijās, un augstskolām studentiem ir jānodrošina vismaz minimums šādas studiju pieredzes.

MK grozījumus normatīvajā aktā pieņēma 2014.gada 13.maijā, paredzot, ka „Pilna laika studijās ne mazāk kā 40 % no bakalaura studiju programmas apjoma (izņemot praksei, ja tāda ir noteikta, un bakalaura darba izstrādei paredzēto apjomu) veido kontaktstundas”⁸, līdz ar to LDDK viedoklis ir ņemts vērā.

⁸ Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=266187>

Grozījumi Ministru kabineta 2005.gada 22.novembra noteikumos Nr.895 „Jūrnieku sertificēšanas noteikumi”

Sadarbībā ar LDDK biedriem tika sagatavoti priekšlikumi Jūrnieku sertificēšanas noteikumos, ierosinot vairākus uzlabojumus atbilstoši reālajai situācijai darba tirgū. Grozījumi joprojām nav apstiprināti.

Grozījumi noteikumu projektā „Noteikumi par prasībām pedagogiem nepieciešamajai izglītībai un profesionālajai kvalifikācijai un pedagogu profesionālās kvalifikācijas pilnveides kārtību”

LDDK izteica priekšlikumu paredzēt iespēju profesionālo priekšmetu pasniedzējiem atzīt kā profesionālo pilnveidi (piemēram, noteikumu projekta 10.5.apakšpunktā pedagoga pieredzes moduļa ietvaros): stažēšanos nozares uzņēmumos, dalību darba devēju organizāciju rīkotās apmācībās un metodisko materiālu sagatavošanu savā mācību priekšmetā vai praktiskās nodarbībās.

Grozījumi stājās spēkā 19.07.2013. LDDK priekšlikums tika ņemts vērā, paredzot, ka viens no pedagoga profesionālās kvalifikācijas pilnveides moduļiem var būt arī:

„11.5. pedagoga pieredzes modulis (dalība konferencēs, semināros, meistarklasēs, stažēšanās nozares uzņēmumos, dalība darba devēju organizāciju rīkotās apmācībās un metodisko materiālu sagatavošana savā mācību priekšmetā vai praktiskajās nodarbībās).⁹”

Ministru kabineta rīkojuma projekts „Grozījumi Ministru kabineta 2012.gada 24.jūlija rīkojumā Nr.355 „Par Konceptiju par augstākās izglītības institūcijām piemēroto tiešo nodokļu tiesisko regulējumu””

Līdz ar to, ka apzinoties negatīvo finanšu ietekmi uz valsts budžetu, ko radītu iepriekš ar partneriem saskaņotā un MK apstiprinātā Konceptija par augstākās izglītības institūcijām piemēroto tiešo nodokļu tiesisko regulējumu, FM vēlējas veikt grozījumus MK 2012.gada 24.jūlija rīkojumā Nr.355, LDDK nosūtīja šādu iebildumu:

„LDDK neatbalsta rīkojuma projekta 1.punktu, kas paredz Ministru kabineta 2012.gada 24.jūlija rīkojumā Nr.355 svītrot 1.2.apakšpunktu par iedzīvotāju ienākuma nodokļa (IIN) piemērošanas risinājuma variantu – atbrīvot no IIN darba devēju, augstskolās un koledžās sekmīgi studējošajiem darbiniekiem izmaksātās stipendijas, kā arī augstskolu un koledžu izmaksātās stipendijas sekmīgi studējošajiem.”

Pamatojums:

„Šis IIN piemērošanas risinājuma variants tika saskaņots Konceptijas izstrādes un saskaņošanas gaitā kā piemērotākais risinājums, kā ar nodokļu stimula palīdzību veicināt privātas investīcijas augstākajā izglītībā un pieaugušo izglītībā, kā arī veicināt lielāku darba devēju līdzdalību darbinieku tālākā izglītošanā.

Neskatoties zemo Latvijas iedzīvotāju līdzdalību mūžizglītībā (saskaņā ar EUROSTAT datiem – vien 5% 2011.gadā, salīdzinājumā ES-27 vidējo – 8.9%) uz solījumiem uzlabot situāciju politikas plānošanas dokumentos, LDDK neredz citus reālus un jūtamus atbalsta instrumentus pieaugušo izglītībai un darbinieku kvalifikācijas celšanai, tādēļ aicinām saglabāt šo priekšlikumu. Rosinām IIN

⁹ Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=258334>

piemērošanas risinājuma variantam noteikt īstenošanas termiņu – ne vēlāk kā 2015.gads.”

Diemžēl MK sēdē LDDK neizdevās aizstāvēt savu pozīciju attiecībā uz IIN risinājumu, un MK apstiprināja MK rīkojuma grozījumus ar šādu tekstu: „2.² Finanšu ministrijai sadarbībā ar Izglītības un zinātnes ministriju, sagatavojot likumprojektu par vidēja termiņa budžeta ietvaru 2017., 2018. un 2019.gadam, meklēt alternatīvus risinājumus, lai veicinātu studentu prakses vietu nodrošinājumu.”

Tomēr kopumā LDDK var būt apmierināts ar kopējo rezultātu, jo līdz ar attiecīgās Konceptijas apstiprināšanu tika atrisināts jautājums attiecībā uz privāto un valsts augstākās izglītības iestāžu savstarpējo nediskriminēšanu.

Augstākās izglītības un zinātnes attīstības pasākumu plāns 2013.gada 20.novembra – 2014.gadam 31.decembrim

Attiecībā politikas plānošanas dokumenta saskaņošanas procesā 2013.gada maijā – jūlijam LDDK iesniedza daudzus priekšlikumus, no tiem svarīgākie:

Vispārīgie komentāri par darba devēju norādītām problēmām augstākajā izglītībā un iespējamajiem risinājumiem:

„Galvenās norādītās problēmas un iespējamie risinājumi:

Nepietiekams budžeta vietas finansējums, lai nodrošinātu kvalitatīvas studijas (īpaši: resursietilpīgajās studiju jomās (piem., inženierzinātnes, dabaszinātnes).

Risinājums:

- Pieprasījums no valsts budžeta atbilstoši normatīvos aktos noteiktajam un reālajām izmaksām;
- vienoties ar nozaru asociācijām par budžeta vietas izmaksu palielinājumu, sedzot izmaksas no mazāka budžeta vietu skaita.

Milzīgs atbirums, nepabeigušo skaits (rezultātā resursu izšķērdība, nepareizas karjeras izvēles jauniešiem, pazemināta studiju kvalitāte).

Risinājums:

- Augstākas prasības studentu uzņemšanā, uzreiz novirzot daļu no studentiem ar vajākam akadēmiskām zināšanām uz koledžām.

Praktisko nodarbību trūkums: akadēmiskajās studiju programmās netiek nodrošināts vispār, grūtības piesaistīt uzņēmumus nodrošināt mācību prakses vietas.

Risinājumi:

- Pārtraukt studiju programmu dalīšanu akadēmiskajās – profesionālajās, visās studiju programmās nodrošinot praktisko iemaņu attīstīšanas pasākumus (kas var atšķirties pa studiju jomām atkarībā no nepieciešamības).
- Tehniskajās nozarēs noteikt profesionālo studiju programmas kā obligātu studiju īstenošanas veidu (piemēram, ķīmijas, elektronikas, mašīnbūves).
- Dažādas augstskolu praktiskās iemaņas attīstošas iniciatīvas (piemēram, RTU Attīstības fonds sadarbībā ar uzņēmumiem organizē praktiskās iemaņas attīstošas stipendijas).

Milzīga studiju programmu sadrumstalotība (vienas augstskolas ietvaros viena virziena ietvaros tiek piedāvātas dažādas programmas ar minimālām izmaiņām, būtu jāvirzās uz bāzes programmu un specializāciju izveidi).

Risinājumi:

- Veicināt apvienošanos ar studiju virzienu akreditācijas (rekomendācijas un rekomendāciju izpildes monitorings) palīdzību.
- Studiju virzienu padomju, kuru sastāvā piedalītos nozaru pārstāvji, veidošana.

Augstskolu ieinteresētība patstāvīgā studiju programmu uzlabošanā (aktuāls, darba tirgum atbilstošs saturs, dažādas prasmes attīstošanas mācību metodes (tostarp grupu darbs), viesprofesoru, nozares speciālistu piesaiste) nereti ir minimāla.

Risinājumi:

- Slēdzot līgumus par budžeta vietu finansējumu, veikt pasūtījumu arī attiecībā uz satura pilnveidi (saskaņā ar akreditācijas rekomendācijām).
- Studiju virzienu padomju, kuru sastāvā piedalītos nozaru pārstāvji, veidošana.

Izteikta pasniedzēju novecošanās, nenotiek jaunu mācībspēku piesaiste.

Risinājums:

- Ilgtermiņā – pasniedzēju atalgojuma palielināšana, īstermiņā – programmas jaunu mācībspēku piesaistei īstenošana.”

Tiesību akts stājās spēkā 2013.gada 22.novembrī.

Prioritārie zinātnes virzieni fundamentālo un lietišķo pētījumu finansēšanai

IZM pēc LZP priekšlikuma katru gadu apstiprina prioritāros zinātnes virzienus fundamentālo un lietišķo pētījumu finansēšanai.

LDDK ierosināja iekļaut papildu prioritāro zinātnes virzienu par tautsaimniecības attīstību: "Latvijas tautsaimniecības kompleksa attīstības analīze un prognozēšana". Pamatojums: pētījumu veikšana šajā virzienā ir svarīga ne tikai lai atbalstītu valsts politikas veidotājus instrumentu radīšanā tautsaimniecības veicināšanai, bet arī lai nodrošinātu pamatu un izsvērtu analīzi turpmākai prioritāro zinātnes virzienu noteikšanai. Šis LDDK priekšlikums tika ņemts vērā. Tāpat arī LDDK pēc LIKTA priekšlikuma rosināja izdalīt prioritāro zinātnes virzienu, kas būtu veltīts tikai IKT nozarei, taču šis ierosinājums netika atbalstīts, jo IKT nozares pētījumi jau ir paredzēti citu prioritāro zinātnes virzienu ietvaros.

Prioritārie zinātnes virzieni tika aptirpināti līdz ar MK rīkojuma Nr.551 spēkā stāšanos 2013.gada 20.novembrī¹⁰. Balstoties uz prioritārajiem zinātnes virzieniem, IZM 2014.gada pavasarī izsludināja projektu pieteikumu konkursu¹¹. Valsts un tautsaimniecības ilgtspējīgas attīstības prioritātē tika pieteikti vairāki zinātnisko projektu pieteikumu, kuros kā asociētais partneris piedalījās arī LDDK. Pēc IZM uzaicinājuma, LDDK nominēti pārstāvji arī kā eksperti piedalās projektu pieteikumu vērtēšanā, vērtējot pieteikumu ietekmi uz tautsaimniecības attīstību.

Profesionālās izglītības likumprojekts

Profesionālās izglītības likumprojekta darba grupa uzsāka darbu 2013.gada aprīlī. Tās pirmais uzdevums bija vienoties – strādāt pie pašreiz aktuālā Profesionālās izglītības likuma grozījumu izstrādes vai jauna Profesionālās izglītības likumprojekta izstrādes. Lai nodrošinātu to, ka nepieciešamās izmaiņas tiktu apstiprinātas gada laikā, darba grupa vienojās par grozījumiem Profesionālās izglītības likumā.

¹⁰ Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=262091>

¹¹ Vairāk par konkursu: <http://izm.izm.gov.lv/nozares-politika/zinatne/valsts-petijumu-progr/2014.html>

Galvenie mērķi grozījumiem likumā ir īstenot profesionālās izglītības satura reformas, tostarp iestrādāt sistēmā projekta „Nozaru kvalifikācijas sistēmas izveide un profesionālās izglītības efektivitātes un kvalitātes paaugstināšana” (vienošanās Nr. 2010/0274/1DP/1.2.1.1.1/10/IPIA/VIAA/001) rezultātus, tostarp:

- Moduļu sistēmas iedzīvināšanu profesionālajā izglītībā;
- Profesiju standartu sistēmas vienkāršošanu, nosakot pamata profesiju standartus un specializācijas, saistītās profesijas;
- Nozaru ekspertu padomju lomas noteikšanu darba tirgus pasūtījuma veidošanā profesionālās izglītības iestādēm, kā arī atbildību par nozaru kvalifikāciju sistēmas noteikšanu.

Zemāk piemēri dažiem no konkrētiem nozīmīgākajiem LDDK ierosinājumiem:

- **1.pantā „Likumā lietotie termini” tekstu papildināt ar terminu „Informālā izglītība”, termina „izglītojamais” vietā lietot „audzēknis”. Nepieciešams sniegt skaidrojuma aprakstu terminiem „modulis” , „modulārā izglītība”, „profesionālā sākotnējā izglītība”.**
- **6.pantu „Profesionālo izglītību un profesionālo kvalifikāciju apliecinājošie dokumenti” papildināt ar apakšpunktiem:**

5) profesionālās kvalifikācijas apliecība;

6) profesionālās pilnveides apliecība;

7) profesionālās ievirzes apliecība.

Pamatojums : arī šie ir valsts atzīti dokumenti, kurus izsniedz pēc akreditētas profesionālās izglītības programmas apguves.

- **Papildināt likumprojektu ar pantu, kas nosaka Nozaru ekspertu padomju (NEP) statusu un atbildību. Piedāvājam šādu panta redakciju:**

„12¹. pants Nozaru ekspertu padomes

(1) Nozaru ekspertu padomes savas kompetences ietvaros nodrošina profesionālās izglītības atbilstību darba tirgus un nozares prasībām.

(2) Nozares ekspertu padomes lēmumi savas kompetences ietvaros ir saistoši visu līmeņu profesionālās izglītības iestādēm.

(3) Nozaru ekspertu padomes:

1) piedalās politikas plānošanas dokumentu un citu ar profesionālo izglītību saistītu normatīvo dokumentu izstrādē;

2) prognozē nozarēm nepieciešamo studentu skaitu valstī kopumā un izstrādā priekšlikumus par valsts budžeta finansēto studentu skaitu katrā nozarē;

3) izstrādā priekšlikumus par profesionālās izglītības iestāžu struktūras maiņu valstī, jaunu programmu ieviešanu vai neaktuālu programmu slēgšanu;

4) definē profesionālās prasmes, zināšanas un kompetences;

5) aktualizē nozaru kvalifikāciju struktūras atbilstoši darba tirgus izmaiņām un sniedz priekšlikumus par nozarei nepieciešamām pamatprofesijām un specializācijām;

6) koordinē izglītības programmu nepieciešamību un rosina grozījumus programmu saturā un īstenošanā atbilstoši darba tirgus prasībām;

7) rosina izmaiņas nozares profesionālās izglītības iestāžu darbībā un apstiprina nozares ekspertus dalībai profesionālās izglītības pārvaldes institūcijās;

8) piedalās nozares profesionālās izglītības iestāžu un programmu akreditācijā, programmu licencēšanā un kvalifikācijas eksāmenu organizēšanā un kvalifikāciju piešķiršanā;

9) veicina sadarbību un informācijas apmaiņu starp nozares institūcijām profesionālās izglītības jautājumos;

10) reģistrējot profesionālās izglītības iestādi IZM reģistrā, atbilstošās nozares NEP deleģēts pārstāvis(ji) novērtē un sniedz atzinumu IZM par attiecīgās izglītības iestādes materiāltehniskās bāzes atbilstību nozares vajadzībām.

(4) Nozaru ekspertu padomju sastāvā ir:

1) Latvijas Darba devēju konfederācijas pārstāvji;

2) Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības pārstāvji;

3) nozaru asociāciju, profesionālo organizāciju un darba devēju pārstāvji;

4) nozaru ministriju pārstāvji.

(5) Nozaru ekspertu padomju darbību saskaņā ar nolikumu organizē un nodrošina biedrība „Latvijas Darba devēju konfederācija”.

Papildināt likuma III nodaļas 16.panta „Profesionālās izglītības iestādes nosaukums” (1) daļu ar:

„6) mācību centrs (izglītības iestāde, kura īsteno profesionālās tālākizglītības programmas, kas dod iespēju iegūt pirmo, otro, trešo profesionālās kvalifikācijas līmeni, un profesionālās pilnveides programmas).”

Pamatojums: esošā likumā ir noteiktas tikai šādas profesionālās izglītības iestādes: profesionālā pamatskola, arodskola, profesionālā vidusskola, tehnikums un koledža (tikai valsts izglītības iestādes), kuras īsteno gadīgās programmas.

Tāpat arī LDDK sniedza viedokli par konceptuāliem profesinālās izglītības attīstības jautājumiem:

Profesionālās izglītības iestāžu pārvaldības modelis

„Ierosinām, ka arī privātajām profesionālās izglītības iestādēm būtu jāorganizē konvents. Tikai attiecībā uz privātajām profesionālās izglītības iestādēm nav jāizmanto valsts skolu konventa paraugnolikums, bet tas ir jāizstrādā pašiem savs, ietverot būtiskos punktus no paraugnolikuma (neattiektos punkti par finansēm, atalgojumu darbiniekiem, budžeta uzraudzību, kadru apstiprināšanu, stratēģiju,utt.). Šo konventa nolikumu vajadzētu apstiprināt izglītības iestādes dibinātājam.

Konventā varētu tikt iekļauti 7 dalībnieki:

- 2 profesionālās izglītības iestādes pārstāvji, kurus deleģējis dibinātājs;
- NEP pārstāvji;
- Uzņēmumu un asociāciju pārstāvji;
- Valsts un pašvaldību iestāžu pārstāvji.

Attiecībā uz darba grupā prezentēto informāciju izsakām viedokli, ka:

- Piekrītam, ka profesionālās izglītības iestādes konvents nav tikai konsultatīvs, bet pieņem stratēģiskus lēmumus. Tomēr darba grupā prezentētajā priekšlikumā konventa funkciju uzskaitījums ir pārāk detalizēts, un noteiktā atbildība ir pārāk liela. Aicinām likumprojektā formulēt ne vairāk kā 5 – 6 svarīgākās funkcijas, lai nodrošinātu nepieciešamo elastīgumu un iespēju arī pašiem konventiem plānot savu darbu un noteikt prioritātes. Rosinām svītrot funkciju par kvalifikācijas eksāmeniem, kā arī pārdomāt nepieciešamību norādīt funkciju par pedagogu atlīdzības diferencēšanu un kvalifikācijas celšanu un stažēšanos uzņēmumos.
- Atbalstām priekšlikumu par pārstāvju sadalījumu konventos, tomēr vienlaikus izsakām bažas par IZM iespējām nodrošināt savu pārstāvi visu profesionālās izglītības iestāžu konventos.
- Attiecībā uz vienu no piedāvātajām konventa funkcijām rosinām šādu formulējumu „pieņem lēmumu par izglītības direktora iecelšanu vai atcelšanu no amata”.
- Profesionālās izglītības iestāžu pārvaldības modelī ir jānodrošina skaidra kompetenču sadale: konvents atbild tikai par profesionālās izglītības iestādes darbību, NEP – par nozares izglītības jautājumiem. Piemēram, prioritāros izglītības virzienus profesionālās izglītības kompetences centriem ir jānosaka NEP - nacionālā nozares līmenī.
- Profesionālo izglītības iestāžu pārvaldības modeļa plānošanā un attēlošanā jāparedz, ka NEP nav ierobežoti skaitā, un to vienojošai struktūrai, kas tiktu bāzēta iekš LDDK, ir jāaptver visi NEP, neatkarīgi no to skaita uz doto brīdi.
- Finansējumu NEP darbības nodrošināšanai piešķir, balstoties uz valsts deleģētajām funkcijām NEP.
- Vienlaikus arī lūdzam IZM skaidrot, kā jaunais profesionālās izglītības iestāžu pārvaldības modelis attiektos uz tām profesionālās izglītības iestādēm, kas ir citu izglītības iestāžu struktūrvienības (piemēram, koledžas vai augstskolas).”

Profesionālās izglītības satura reformas, kas paredz nodrošināt profesionālās izglītības programmu atbilstību darba tirgus prasībām

„Informējam, ka LDDK atbalsta Valsts Izglītības satura centra (VISC) priekšlikumus, kas attiecas uz profesionālās izglītības satura reformām, tostarp par pamatprofesiju, specializāciju un saistīto profesiju noteikšanu, moduļu sistēmas ieviešanu profesionālajā izglītībā, izmaiņām Profesijas standartu izstrādes un apstiprināšanas kārtībā, Nozaru kvalifikācijas sistēmas ieviešanu, sasniedzamo rezultātu principa ieviešanu, programmu akreditācijas organizēšanu programmu kopām.

Šie priekšlikumi ir izstrādāti Eiropas Sociālā fonda finansētā projekta „Nozaru kvalifikācijas sistēmas izveide un profesionālās izglītības efektivitātes un kvalitātes paaugstināšana” ietvaros, kurā LDDK ir partneris. Attiecīgi šie priekšlikumi ir izstrādāti ar LDDK un NEP līdzdalību un atbalstu.

LDDK mērķis profesionālās izglītības satura reformai ir nodrošināt, ka profesionālās izglītības programmas atbilst darba tirgus prasībām un mūžizglītības principiem, kā arī nodrošinātu satura kvalitātes pieaugumu un resursu koncentrāciju. Piemēram, jābūt iespējamam, ka audzēknis uz pamatprofesijas pamata var apgūt specializāciju jebkurā citā profesionālās izglītības iestādē, kur to ir iespējams izdarīt vislabāk. Ir jānodrošina atvieglota apgūto zināšanu atzīšana un kredītpunktu pārnese uz citu profesionālās izglītības iestādi, audzēkņiem ir jānodrošina atzīt gan apgūto vispārējo

vidējo izglītību, gan profesionālo kvalifikāciju atsevišķi, gan arī programmas ietvaros apgūtos moduļus.

Attiecībā uz mācību un kvalifikācijas praksi, LDDK uzskata, ka jābūt iespējai organizēt mācību praksi jebkurā laikā mācību programmas ietvaros, vēlams, paralēli teorētiskai apmācībai. LDDK neiebilst, ka kvalifikācijas prakse var notikt arī izglītības iestādē, ja tā tiek nodrošināta kvalitatīva, ar atbilstošu materiāltehnisko bāzi un atbalstu audzēkņim. Tomēr būtu jāveicina, ka vairāk prakses notiek pie īsteniem darba devējiem.

Attiecībā uz kvalifikācijas pārbaudi un piešķiršanu, LDDK uzskata, ka kvalifikācija arī turpmāk ir jāpiešķir profesionālās izglītības iestādei, tomēr arvien labāk un aktīvāk iesaistot darba devēju pārstāvjus kvalifikācijas eksāmenu vērtēšanā. Šajā ziņā atzinīgi vērtējam Izglītības kvalitātes valsts dienesta (IKVD) centienus situāciju uzlabot.”

Ņemot vērā Latvijas Republikas 11.Saeimas darbības termiņu, kā arī nepieciešamību īstenot profesionālās izglītības satura reformas steidzamā kārtā, IZM pieņēma lēmumu virzīt tikai prioritārus grozījumus Profesionālās izglītības likumā, pārējos atstājot jauna Profesionālās izglītības likuma izstrādei, pie kura darbs būtu jāuzsāk 2014.gada nogalē (saskaņā ar Valdības Rīcības plānu)¹².

2014.gada 10.aprīlī tika VSS¹³ tika izsludināti šādi grozījumi Profesionālās izglītības likumā:

- par profesionālās kvalifikācijas līmeņu atbilstību Latvijas kvalifikāciju ietverstruktūrai;
- ar jaunu pantu, kur noteikta nozares ekspertu padomes izveidošana un kompetence. Vienlaikus tika paredzēts, ka „kārtību, kādā tiek izveidotas un darbojas nozares ekspertu padomes” noteiks MK;
- lai dotu iespēju sekmīgi īstenot darba vidē balstītu mācību (duālās izglītības elementi) sistēmas ieviešanu izglītības sistēmā, nepieciešams valsts un pašvaldību dibinātajās profesionālās izglītības iestādēs izveidot jaunu koleģiālu pārvaldes institūciju, tika paredzēta konventa izveide profesionālās izglītības iestādēs, kas darbotos ar uzraudzības un padomdevēja funkcijām;
- tika paredzēts, ka Profesiju standarts nav Profesiju klasifikatora daļa, profesiju standartus paredzot izstrādāt tikai pamatprofesijām;
- tika noteikti jauni (papildu) Profesionālās izglītības saturu reglamentējošie pamatdokumenti: profesionālās kvalifikācijas pamatprasības (dokuments, kurš nosaka zināšanas, prasmes, attieksmes, profesionālās kompetences, kas nepieciešamas darba uzdevumu veikšanai attiecīgajā nozarē saistītajām profesijām un specializācijām) un nozares kvalifikāciju struktūra (dokuments, kurš ietver nozares profesiju vispārēju raksturojumu, nozares saistīto profesiju karti un nozares profesionālo kvalifikāciju līmeņu karti);
- jaunu profesionālās izglītības īstenošanas veidu – darba vidē balstītu izglītību, kuras īstenošanas kārtību nosaka MK.

Savā atzinumā LDDK ietvēra tikai 1 iebildumu – „ka likumprojekta anotācijā nav norādīta ietekme uz valsts budžetu turpmākajos trīs gados”, jo „likumprojekts paredz valsts funkciju deleģēšanu Nozaru ekspertu padomēm. Tā kā bez finansējuma šo funkciju īstenošana nav iespējama, nepieciešams anotācijā paredzēt finansējumu šo funkciju īstenošanai”. Sarunu ceļā IZM un LDDK vienojās, ka pēc projekta „Nozaru

¹² Deklarācija par Laimdotas Straujumas vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību pieejama šeit: <http://mk.gov.lv/lv/mk/darbibu-reglamentejosie-dokumenti/Straujumas-valdibas-deklaracija/>

¹³ Pieejami šeit: <http://mk.gov.lv/mk/tap/?pid=40319532>

kvalifikācijas sistēmas izveide un profesionālās izglītības efektivitātes un kvalitātes paaugstināšana” beigām 2015.gada 31.augustā NEP koordinēšana tiks atbalstīta no nākošā ESF līdzfinansēta projekta līdzekļiem, ņemot vērā nepieciešamību turpināt profesionālās izglītības satura reformas.

Citi LDK priekšlikumu par Profesionālās izglītības likuma grozījumiem:

1. Konventu pārdēvēt par „padome” saskaņā ar vēsturisko nosaukumu.
2. Noteikt, ka Konventa sastāvā piedalās nevis „no 5 līdz 7 pārstāvjiem”, bet gan „ne mazāk par 5 pārstāvjiem”, jo šobrīd pastāvošās profesionālās izglītības iestāžu padomēs piedalās vairāk par 7 pārstāvjiem. Piemēram, Ogres Tehnikuma padomē ir 26 pārstāvji, kuru vidū darbojas darba devēji no dažādām profesionālās izglītības iestādes pārstāvētām nozarēm, kā arī vecāku un studējošo pārstāvis. Rīgas Tehniskās koledžas padomes sastāvā - 15 pārstāvji.
3. Svītrot tekstu, kas nosaka Konventam tiesības „deleģēt pārstāvjus līdzdalībai profesionālās izglītības politikas dokumentu izstrādē un ierosināt profesionālās izglītības politikas plānošanas dokumentu izstrādi”, jo saskaņā ar priekšlikumu par Konventa funkcijām un uzdevumiem, tās attiecas uz konkrētās profesionālās izglītības iestādes darbību, kurā Konvents ir izveidots, nevis uz nacionālo profesionālās izglītības politiku.

Joprojām turpinās Profesionālās izglītības likuma grozījumu saskaņošana, tie vēl nav iesniegti izskatīšanai Saeimā.

2012.gada 25.septembra MK noteikumi Nr.668 „Augstskolu, koledžu un studiju virzienu akreditācijas noteikumi”

LDDK šobrīd ir aktīvi iesaistīts šo MK noteikumu¹⁴ īstenošanā – studiju virzienu akreditācijas procesā. Balstoties uz LDDK ierosinājumu, studiju virzienu akreditācijas ekspertu komisijā kā balstiesīgs tās loceklis ir iekļauts arī LDDK nominēts darba devēju pārstāvis, un kopš 2013.gada maija LDDK sadarbībā ar NEP un nozaru asociācijām aktīvi strādā pie darba devēju pārstāvju iesaistes akreditācijas procesā. Ir izveidota darba devēju – kvalitātes vērtēšanas ekspertu datu bāze, ar aktualizētu kontaktinformāciju un aptauju par darba devēju ieinteresētību piedalīties augstākās izglītības kvalitātes vērtēšanā, kā arī kvalitātes vērtēšanas pieredzi, kas regulāri tiek pilnveidota.

Būtu nepieciešams nākošajā periodā veikt to darba devēju, kas ir piedalījušies akreditācijās, viedokļu aptauju par viņu pieredzi un ieteikumiem procesa uzlabojumiem, kā arī īstenot darba devēju – kvalitātes vērtētāju apmācību. Lai to īstenotu, nepieciešams piesaistīt finansējumu, kā arī atbilstošus ekspertus.

Studiju Akreditācijas komisijā LDDK pārstāv prof.J.Dirba.

Koledžu stratēģiskās attīstības koncepcija

No 2012.gada līdz 2013.gada vasaras sākumam turpinājās darbs pie Koledžu stratēģiskās attīstības koncepcijas. Notika vairākas darba grupas sēdes, kurā piedalījās arī LDDK pārstāvji, tika sagatavots koncepcijas dokuments, kurā tika piedāvāti vairāki koledžu attīstības varianti.

Zemāk informācija par tiem koledžu attīstības variantiem, ko atbalstīja LDDK:

- Veicināt koledžu atpazīstamību, nodrošinot aktuālo informāciju koledžu un Latvijas Koledžu asociācijas mājas lapā, drukātajos materiālos, piedalīties izstādēs, t.sk. starptautiskajās u .c. (tā vietā, lai veiktu grozījumus normatīvajā

¹⁴ Pieejami: <http://likumi.lv/doc.php?id=252142>

- regulējumā (Augstskolu likumā) un nodibinātu jaunas kvalifikācijas pēc koledžas absolvēšanas – īsā cikla kvalifikācijas piešķiršanu);
- Augstskolu likumā noteikt koledžas padomes procentuālo sastāvu, iekļaujot tajā darba devēju vai profesionālo organizāciju pārstāvju;
 - Veicināt studentu iesaisti Studentu pašpārvaldē;
 - Abi varianti attiecībā uz koledžu resursu konsolidāciju, kas tiktu panākta, savstarpēji apvienojot koledžas (saglabājot reorganizējamās koledžas infrastruktūru, uz kuras bāzes tiek izveidota apvienotās koledžas filiāle):
 - o A1 – koledžu pievienojot citai koledžai, kura pilnībā pārņem pievienotās koledžas visu izglītības programmu īstenošanu. Pievienotā koledža kā izglītības iestāde tiek likvidēta;
 - o A2 - koledžu pievienojot citai koledžai, reorganizējamās koledžas izglītības programmas tiek pārdalītas starp koledžām, ņemot vērā studiju virzienus. Pievienotā koledža tiek likvidēta.

Izglītības attīstības pamatnostādnes 2014.-2020.gadam

Saeima Pamatnostādnes apstiprināja 2014.gada 22.maijā, noslēdzot vairāk kā gadu gadu ilgušu Pamatnostādņu izstrādes un apspriešanas posmu, kur aktīvi piedalījās arī LDDK.

Pamatnostādņu saskaņošanas procesā LDDK aktīvi uzstāja uz nepieciešamību veicināt eksakto mācību priekšmetu zināšanas skolēnu vidū:

„Ņemot vērā pamatnostādņu dokumenta mērķi - noteikt izglītības nozares attīstības struktūru un perspektīvas nākamajiem septiņiem gadiem, aicinām tajā izcelt nepieciešamību uzlabot skolēnu zināšanas un sekmes matemātikā un dabaszinātnēs, kā arī ieinteresēt turpināt studijas augstākā līmenī atbilstošās jomās. LDDK uzskata, ka zināšanu pasliktināšanās eksaktajās zinātnēs var ilgtermiņā radīt negatīvas sekas uz valsts tautsaimniecības attīstību, kā arī mazina iespēju sasniegt Nacionālajā attīstības plānā 2014.-2020.gadam noteiktos mērķus.¹⁵”

Apspriežot Pamatnostādnes MK, pēc LDDK Padomes locekļa V.Rantiņa ierosinājuma MK protokollēmumā tika paredzēts papildināt Pamatnostādnes ar papildu obligāto izvēles eksāmenu fizikā vai ķīmijā:

„Valsts pārbaudījumu sistēmas (t.sk. atbalsta tehnoloģiju ieviešanai izglītojamajiem) un satura pārskatīšana vispārējā vidējā izglītībā. (Termiņš - 2019.gada II pusgamam, Atbildīgais - VISC, iesaistīta - IZM);

Valsts diagnosticējošo darbu 8.-9.klasē un 10.-11.klasē monitorings STEM mācību priekšmetos un dabaszinātņu jomā kontekstā ar centralizēto eksāmenu fizikā un ķīmijā sistēmas pakāpenisku pilnveidi, paredzot centralizēto eksāmenu "pilotēšanu" 2015./2016.mācību gadā un ieviešanu 2016./2017.mācību gadā. (Termiņš - 2020.gada II pusgamā, Atbildīgais - IZM, iesaistīts - VISC)”.

Lai atbalstītu šī mērķa saglabāšanu Pamatnostādņēs, LDDK piedalījās Saeimas Izglītības, Kultūras un zinātnes komisijas sēdēs, kā arī pamatoja viedokli rakstiski, vēstulē aicinot deputātus atbalstīt Pamatnostādnes esošajā redakcijā:

„LDDK īpaši atbalsta MK lēmumu par centralizētā eksāmena ieviešanu fizikā vai ķīmijā (pēc izvēles), vienlaikus nosakot ministrijai precizēt, kādā veidā un ar kuru mācību gadu tas tiks ieviests. Valdības rīcības plāna projektā IZM ir iecerējusi izstrādāt „informatīvo ziņojumu par plānotajiem rīcības virzieniem un pasākumiem

¹⁵ No LDDK 2013.gada 9.septembra atzinuma.

matemātikas, dabaszinātņu un inženiertehniskās izglītības apguves kvalitātes un sagatavoto speciālistu piedāvājuma paaugstināšanai, t.sk. priekšlikumus valsts pārbaudījumu sistēmas pilnveidei un skolēnu intereses sekmēšanai” un „priekšlikumus valsts pārbaudes darbu sistēmas papildināšanai ar diagnosticējošiem valsts pārbaudījumiem dabaszinātnēs”, kas ir atbalstāmi, lai pienācīgi sagatavotos papildu centralizēto eksāmenu ieviešanai, ņemot vērā nepieciešamo pārejas periodu, kā arī dažādu skolu specifiskās situācijas.¹⁶”

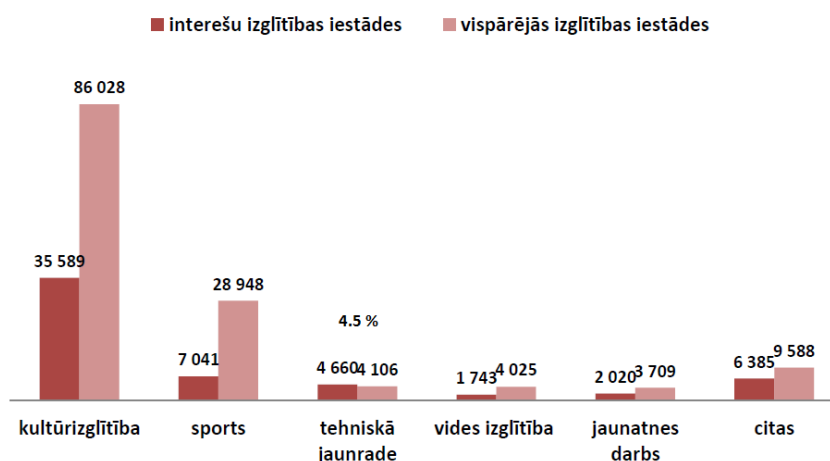
Vienlaikus LDDK aicināja:

„uzsvērt interešu izglītības (tehniskās jaunrades) lomu jauniešu intereses un zināšanu paaugstināšanā eksaktajos mācību priekšmetos. Šobrīd tehniskā jaunrade veido tikai 4.5% no kopējā interešu izglītības piedāvājuma vispārējās izglītības iestādēs un interešu izglītības iestādēs (aicinām skatīt pielikumu pie vēstules). Interese izglītību gan finansiāli, gan citādi ir atbalstījuši darba devēji (gan nozaru asociācijas, gan uzņēmumi). Tomēr, ņemot vērā niecīgo tehniskās jaunrades izplatību, ir acīmredzams, ka valsts atbalsts tehniskai jaunradei ir nepietiekams. Aicinām pamatnostādnēs paredzēt īpašu rezultatīvo rādītāju un pasākumu, kas būtu veltīts tieši tehniskās jaunrades iespēju paplašināšanai”,

kas netika iekļauts Pamatnostādnēs, tomēr IZM citos kontekstos bieži atsaucas uz tehniskās jaunrades veicināšanu kā efektīvu veidu, kā veicināt jauniešu interesi par eksaktajiem mācību priekšmetiem.

Zemāk informācija par tehniskās jaunrades pieejamību (saskaņā ar VISC datiem) – vien 4.5% no visiem interešu izglītības kursiem:

Audzēkņu skaits interešu izglītības programmās 2012./2013.mācību gadā

Ministru kabineta noteikumu projekts „Noteikumi par ārzemnieku nodarbināšanu”

Šī noteikumu projekta saskaņošanas gaitā LDDK iebilda pret ierobežojumu ārzemniekam, kas Latvijā saņēmis termiņuzturēšanās atļauju, lai mācītos, strādāt tikai 20 h nedēļā, jo „daudzas izglītības programmas tiek īstenotas tādā veidā, kas pieļauj iespēju apvienot studijas ar pilna laika darbu. Mākslīgs darba laika

¹⁶ No LDDK 2014.gada 11.februāra vēstules Saeimas Izglītības, kultūras un zinātnes komisijas priekšsēdētājai Danai Reizniecei-Ozolai un komisijas deputātiem

ierobežojums nevis mazinās nelegālās nodarbinātības risku, bet Latvijas gadījumā varētu to tieši veicināt.¹⁷

Tomēr LDDK iebildums netika ņemts vērā.

Informatīvais ziņojums „Priekšlikumi par alternatīviem risinājumiem Profesiju klasifikatora un profesiju standartu noteikšanā”

LM 2014.gada aprīlī izstrādāja Informatīvo ziņojumu „Priekšlikumi par alternatīviem risinājumiem Profesiju klasifikatora un profesiju standartu noteikšanā”, kurā tika aprakstīta Profesiju klasifikatora izstrādes un apstiprināšanas vēsture, esošā Profesiju klasifikatora un profesiju standartu noteikšanas sistēma un problēmas, kā arī sniegti priekšlikumi par turpmāku Profesiju klasifikatora un profesiju standartu noteikšanas sistēmu.

Balstotie uz pamatotu argumentāciju, informatīvajā ziņojumā tika pausti šādi priekšlikumi:

IZM:

1. izstrādāt likumprojektu „Grozījumi Profesionālās izglītības likumā”, iekļaujot jaunu profesijas standarta definīciju, kas paredzēs, ka profesiju standarti nav Profesiju klasifikatora sastāvdaļa;
2. pēc grozījumu Profesionālās izglītības likumā stāšanās spēkā izstrādā Ministru kabineta noteikumu projektu „Grozījumi Ministru kabineta 2007.gada 27.februāra noteikumos Nr.149 „Profesiju standartu izstrādes kārtība””;
3. nodrošināt normatīvo aktu bāzi nozares kvalifikācijas struktūras ieviešanai un izveido profesiju standartu reģistru.

LM:

1. izstrādāt grozījumus MK noteikumos par profesiju klasifikatoru,
2. izstrādā Ministru kabineta noteikumu projektu „Grozījumi Ministru kabineta 2010.gada 18.maija noteikumos Nr.461 „Noteikumi par Profesiju klasifikatoru, izsakot Profesiju klasifikatoru jaunā redakcijā, vienkāršojot tā struktūru;
3. pēc grozījumu Profesionālās izglītības likumā stāšanās spēkā izstrādāt Ministru kabineta noteikumu projektu „Grozījumi Ministru kabineta 2010.gada 18.maija noteikumos Nr.461 „Noteikumi par Profesiju klasifikatoru, profesijai atbilstošiem pamatzdevumiem un kvalifikācijas pamatprasībām un Profesiju klasifikatora lietošanas un aktualizēšanas kārtību””, izklājot no noteikumiem profesiju standartus;
4. izklāj no savas mājas lapas profesiju standartu reģistru, nodrošinot norādi uz profesiju standartu reģistru IZM mājas lapā.

LDDK piedalījās LM rīkotā Informatīvā ziņojuma apspriešanas sanāksmē un puda atbalstu šīm darbībām. IZM ir iekļāvusi attiecīgus grozījumus Profesionālās izglītības likuma grozījumos.

¹⁷ No LDDK 2013.gada 19.decembra atzinuma.

1.5. Būtiskākie Eiropas Savienības profesionālo izglītību nosakošie normatīvie akti, politikas plānošanas dokumenti un pozīcijas

Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un Sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai „Izglītības pārvērtēšana – ieguldījums prasmēs labāku sociālekonomisko rezultātu sasniegšanai” (“Rethinking Education”)

Šis dokuments nosaka šādas prioritātes izglītībā:

5. Sekmēt izcilību profesionālajā izglītībā un apmācībā (PIA).
6. Uzlabot to studentu grupu sniegumu, attiecībā uz kuriem pastāv liels priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas risks un kuriem ir zems pamatprasmju līmenis.
7. Stiprināt tādu transversālo prasmju nodrošināšanu, kas uzlabo nodarbinātības iespējas, piemēram, uzņēmējdarbības iniciatīvas, digitālās prasmes un svešvalodas.
8. Samazināt mazkvalificētu pieaugušo skaitu.
9. Veicināt uz IKT pamatotu mācīšanos un piekļuvi kvalitatīviem OER.
10. Pārskatīt un stiprināt visu pasniedzēja profesiju profesionālo profilu.

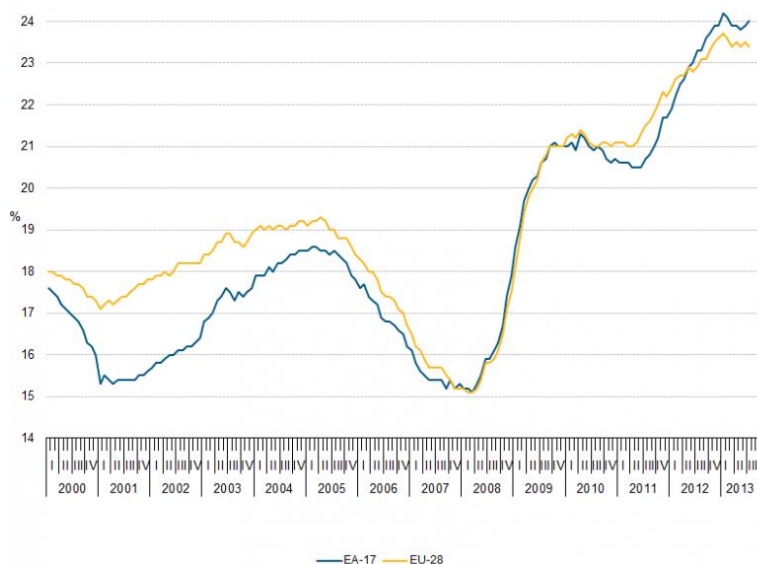
ES Padomes specifiskās rekomendācijas dalībvalstīm stratēģijas „ES – 2020” ietvaros

Priekšlikumu specifiskajām rekomendācijām ir apstiprinājusi ES Padome ar mērķi veicināt dalībvalstu nacionālo programmu labāku izpildi atbilstoši ES-2020 stratēģijas noteiktajiem mērķiem. Attiecībā uz izglītību Latvijai tiek rekomendēts:

- Tiek īpaši norādīts uz augstu to jauniešu skaitu, kas nav pabeiguši skolu, neturpina mācības un ir bez darba. Tiek aicināts izstrādāt plānu un rīkoties jauniešu nodarbinātības veicināšanai, kā arī strādāt pie profesionālās izglītības turpmākas attīstības, veicinot praktiskās pieredzes apgūšanas komponenti.
- Tiek norādīts, ka Latvijā mazs jauniešu skaits izvēlas mācīties profesionālo izglītību, ka augstskolas nav starptautiski konkurētspējīgas un ir vāji pārvaldītas. Tāpat arī augstskolas, zinātniskie institūti un uzņēmumi savā starpā nesadarbojas, kā rezultātā Latvija demonstrē ļoti sliktu sniegumu inovāciju jomā. Nav sistēmiskas un efektīvas pētniecības un inovāciju stratēģijas. Latvijas publiskie izdevumi pētniecībai un attīstībai ir zemākie ES.
- Attiecībā uz augstāko izglītību, tiek rekomendēts ieviest jaunu finansēšanas modeli, ar kura palīdzību tiktu atbalstīta kvalitāte, stiprināta saikne un sadarbība ar darba tirgu un zinātnes institūcijām, kā arī kas ļautu izvairīties no valsts budžeta līdzekļu fragmentēta, neefektīva izlietojuma. Tāpat arī jāizstrādā efektīva pētniecības un inovāciju politika, tostarp ieviešot nodokļu atlaidi, kas iedrošinātu uzņēmumus inovēt, uzlabot infrastruktūru un sadarboties ar pētniecības institūtiem.

Padomes priekšlikums izveidot Jauniešu garantijas shēmu un citas ES iniciatīvas jauniešu nodarbinātības veicināšanai

Kā liecina Eiropas Komisijas ziņojums¹⁸, jauniešu bezdarbs ES ir sasniedzis augsto 22,7% līmeni (2012.gada trešā ceturkšņa dati¹⁹), kas ir divreiz augstāks par pieaugušo bezdarba līmeni. Aptuveni 5.5 miljoni jauniešu ir bezdarbnieki, un vairāk nekā 7.5 miljoni jauniešu vecumā līdz 25 gadiem pašlaik nav nodarbināti, neizglītojas un nav iesaistīti darba meklēšanas pasākumos.

2.attēls. Jauniešu bezdarbs ES-28 un ES-27. Avots: Eurydice²⁰.

	Youth unemployment rate				Youth unemployment ratio		
	2010	2011	2012	2012Q4*	2010	2011	2012
EU-27	21.1	21.4	22.8	23.2	9.0	9.1	9.7
Euro area	20.9	20.8	23.0	23.7	8.7	8.7	9.6
Belgium	22.4	18.7	19.8	22.0	7.3	6.0	6.2
Bulgaria	21.8	25.0	28.1	28.4	6.7	7.4	8.5
Czech Republic	18.3	18.1	19.5	19.3	5.7	5.4	6.1
Denmark	14.0	14.2	14.1	14.2	9.4	9.6	9.1
Germany	9.9	8.6	8.1	7.9	5.1	4.5	4.1
Estonia	32.9	22.3	20.9	19.3	12.6	9.1	8.7
Ireland	27.6	29.1	30.4	29.4	12.0	12.1	12.3
Greece	32.9	44.4	55.3	57.9	10.0	13.0	16.1
Spain	41.6	46.4	53.2	55.2	17.8	19.0	20.6
France	23.6	22.8	24.3	25.4	8.9	8.4	9.0
Italy	27.8	29.1	35.3	36.9	7.9	8.0	10.1
Cyprus	16.6	22.4	27.8	31.8	6.7	8.7	10.8
Latvia	37.2	31.0	28.4	24.7	13.9	11.6	11.4
Lithuania	35.3	32.2	26.4	24.2	10.4	9.0	7.7
Luxembourg	15.8	16.4	18.1	18.5	3.5	4.2	5.0
Hungary	26.6	26.1	28.1	28.8	6.6	6.4	7.3
Malta	13.1	13.8	14.2	14.5	6.7	7.1	7.2
Netherlands	8.7	7.6	9.5	9.8	6.0	5.3	6.6
Austria	8.8	8.3	8.7	8.7	5.2	5.0	5.2
Poland	23.7	25.8	26.5	27.5	8.2	8.7	8.9
Portugal	27.7e	30.1	37.7	38.4	8.2	11.7	14.3
Romania	22.1	23.7	22.7	22.2	6.9	7.4	7.0
Slovenia	14.7	15.7	20.6	23.2	5.9	5.9	7.1
Slovakia	33.9	33.5	34.0	35.1	10.4	10.0	10.4
Finland	21.4	20.1	19.0	19.3	10.6	10.1	9.8
Sweden	24.8	22.8	23.7	24.1	12.8	12.1	12.4
United Kingdom	19.6	21.1	21.0	20.7	11.6	12.4	12.4

3.attēls. Jauniešu bezdarbs ES valstīs. Avots: Eurydice²¹.

¹⁸ Eiropas Komisijas priekšlikums Eiropas Padomes ieteikumam par Jaunatnes garantijas izveidošanu (COM/2012/0729 final-2012/0351).

¹⁹ Eurostat galvenie rādītāji par darbaspēku, sezonāli izlīdzināti ceturkšņa dati; jaunieši ir definēti kā personas vecumā līdz 25 gadiem, bet pieaugušie — kā personas, kuras ir vecākas par 25 gadiem.

²⁰ Pieejams: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php?title=File:Youth_unemployment_rates,_EU-28_and_EA-17,_seasonally_adjusted,_January_2000_-_July_2013.png&filetimestamp=20130830073725

Jauniešu bezdarbs rada daudzus negatīvus ilgtermiņa efektus, tostarp mazāku ekonomisko aktivitāti.

Jaunieši, kuri nestrādā, nemācās un nemeklē darbu, veicina jauniešu potenciāla izšķērdēšanu sabiedrībā. Tas atstāj negatīvas sekas uz sabiedrību un valsts ekonomiku ne tikai neiegūto nodokļu veidā. Ilgstoša piederība šai jauniešu kategorijai var izraisīt izolāciju, slikti apmaksātu, nedrošu vai nelegālu nodarbinātību, noziedzību, kā arī garīgās un fiziskās veselības problēmas. Katrs no šiem iespējamiem rezultātiem ir saistīts ar izmaksām un līdz ar to ietekmē ne tikai pašus jauniešus bet arī visu sabiedrību un valsts ekonomiku kopumā²². Pēc Eurofound aprēķiniem, jaunieši, kuri nestrādā, nemācās un nemeklē darbu, valstij izmaksā vidēji 1,21% no IKP²³.

Visbeidzot pieaugošais jauniešu bezdarbs Eiropas Savienībai neļauj sasniegt *Europe 2020* mērķus, ka uz 2020.gadu 75% iedzīvotāju vecumā no 20 līdz 64 gadiem jābūt nodarbinātiem, ka izglītības priekšlaicīgas pārtraukšanas rādītājam jābūt zemākam par 10 % un ka no nabadzības un sociālās atstumtības jāatbrīvo vismaz 20 miljoni cilvēku.

2009.gadā Eiropas Komisija nāca klajā ar ziņojumu²⁴ „*Eiropas Savienības jaunatnes stratēģija –ieguldīt jaunatnē, iesaistīt jauniešus*”.Eiropas Savienības jaunatnes stratēģijanosprauž divus mērķus:

- 1) nodrošināt vairāk un vienlīdzīgas iespējas izglītībā un darba tirgū jauniešiem un
- 2) mudināt Eiropas jauniešus būt aktīviem pilsoņiem un piedalīties sabiedrības dzīvē.

Lai sasniegtu šos mērķus un tostarp uzlabotu jauniešu nodarbinātību, Eiropas Komisija, ievērojot dalībvalstu un Komisijas kompetenci, izvirzīja šādus uzdevumus:

- nodrošināt, ka jauniešu nodarbinātība arī turpmāk ir prioritāte;
- veicināt jauniešu pārrobežu profesionālās un arodizglītības iespējas, tostarp jauniešu agrīnu iepazīstināšanu ar darbu;
- pilnveidot jauniešu darbu kā resursu, kas uzlabo jauniešu nodarbinātības iespējas;
- rosināt sadarbību starp nodarbinātības un jaunatnes politikasveidotājiem un jauniešu līdzdalību nodarbinātības politikā;
- nodrošināt, ka tiek efektīvi izmantoti Eiropas Savienības fondi, kas pieejami jauniešu nodarbinātības veicināšanai, īpaši Eiropas Sociālais fonds;
- atvесеļošanas plānos izstrādāt īstermiņa pasākumus, lai veicinātu jauniešu nodarbinātību, un veikt jauniešiem labvēlīgus strukturālus pasākumus;
- pilnveidot profesionālās ievirzes un konsultāciju pakalpojumus;
- pazemināt darbaspēka brīvas aprites šķēršļus Eiropas Savienībā;
- sekmēt kvalitatīvas prakses iespējas izglītības, apmācības un nodarbinātības programmās;

²¹ Turpat

²² N.Mickeviča, 2013. Eiropas Savienības iniciatīvas jauniešu nodarbinātības uzlabošanai.

²³ Commission Staff Working Document Accompanying the document Proposal for a Council Recommendation on Establishing a Youth Guarantee. p.9.

²⁴ Komisijas Paziņojums Padomei, Eiropas Parlamentam, Eiropas ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu Komitejai ES jaunatnes stratēģija–ieguldīt jaunatnē, iesaistīt jauniešus. Briselē, 27.4.2009. COM(2009)200

– uzlabot bērnu aprūpi, lai jauniem pieaugušajiem palīdzētu apvienot darba un privāto dzīvi.

2012.gadā ES Padome nāca klājā ar konkrētu risinājumu jauniešu bezdarbam, jo īpaši to jauniešu, kuri nemācās, nestrādā un nemeklē darbu, bezdarbam, mudinot dalībvalstis pastiprināt centienus jauniešu nodarbinātības palielināšanai, *“lai dažos mēnešos pēc skolas pārtraukšanas jaunieši saņemtu kvalitatīvu piedāvājumu saistībā ar nodarbinātību, izglītības turpināšanu, mācekļa praksi vai stažēšanos.”*²⁵ Turklāt Padome secināja, ka šādus pasākumus var atbalstīt Eiropas Sociālais fonds un ka dalībvalstīm būtu jāizmanto iespējas no šā fonda finansēt ierobežota laika nodarbinātības subsīdijas.

Atbilstoši šim principam ES dalībvalstīm ir jāizstrādā sava Jauniešu garantijas shēma un jāiesniedz Eiropas Komisijai līdz 2013.gada beigām.

Eiropas Komisijas ieteiktie²⁶ pasākumi jauniešu atbalstam Jauniešu garantijas shēmas :

- 1) Tiešs atbalsts augstas kvalitātes praksei vai mācekļībai;
- 2) Pirmās darba pieredzes piedāvājums (darba vieta vismaz uz 6 mēn.);
- 3) Nealgas darbaspēka izmaksu samazināšana;
- 4) Mērķētas un labi izstrādātas algas un rekrutēšanas subsīdijas (kas varētu tikt īstenotas, piemēram, ar vaučeru shēmu palīdzību);
- 5) Mobilitātes pasākumi, lai tuvinātu prasmes un darba iespējas;
- 6) Starp-up atbalsts jaunajiem uzņēmējiem (mentorings un pieeja finansējumam);
- 7) Kvalitatīva profesionālā izglītība;
- 8) Otrās iespējas programmas.

LDDK sagatavoja savus priekšlikumus Jauniešu garantijas shēmas izveidei Latvijā, saskaņoja tos ar LBAS un nosūtīja kopīgu vēstuli LM un IZM:

I Sociālo partneru priekšlikumi JG īstenošanai

Iesaistītās institūcijas

- Ņemot vērā JG pamata mērķi un ES vadlīnijas, programmai jābūt **LM un IZM pārziņā (par profesionālo izglītību atbildīgajam departamentam)**, par pasākumu ieviešanu atbildīgās institūcijas – NVA un VIAA.
- JG programmas izstrādāšana un īstenošanas **uzraudzība**: LM, IZM, sadarbībā ar sociālajiem partneriem. Lai nodrošinātu ES Padomes ieteikumu par partnerības principa ievērošanu JG īstenošanā, kā arī pietiekamu savstarpēju koordināciju atbildīgo un iesaistīto pušu starpā, JG programmas izstrādei un ieviešanai rekomendējam **izveidot JG padomi**, kurā piedalītos atbilstošo ministriju, sociālo partneru, pašvaldību savienības pārstāvji, kā arī tiktu pieaicināti svarīgākie informatīvie atbalstītāji jauniešu mērķauditorijas piesaistei.
- **Sadarbības partneri jauniešu iesaistē** un informēšanā (JG klientu saraksta veidošanā): pašvaldības, NVO, jauniešu centri, jauniešu karjeras portāls

²⁵ Priekšlikums Padomes ieteikumam par Jaunatnes garantijas izveidošanu.

²⁶ EC, Youth Employment Initiative, Fiche no 34. Briselē, 2013.gada 5.aprīlī. Sagatavota, balstoties uz priekšlikumu regulai (2011.gada 6.oktobra, labota 2012.un 2013.gadā).

prakse.lv (reģistrētie lietotāji – vairāk kā 59 000), izglītības iestādes (internātskolas (!), vispārizglītojošās skolas, profesionālās izglītības iestādes, koledžas, augstskolas).

Īstenojot JG, aicinām noteikt JG tiešos un netiešos klientus:

- Aicinām JG uzsākt, izveidojot **JG TIEŠO klientu SARAKSTU**. Ar jauniešu iesaistes sadarbības partneru palīdzību tajā tiktu iekļauti visi jaunieši, kas atbilst JG noteiktajiem mērķa grupas kritērijiem:
 - atbilstoša vecuma grupa;
 - nav pabeiguši izglītības iestādi (visu veidu izglītības iestādes) (svarīgākais informatīvais partneris – izglītības iestādes);
 - ir bezdarbnieki (gan jau reģistrētie, gan neregistrētie).
- **JG klientu saraksta veidošana dotu konkrētas priekšrocības:**
 - Skaidri noteikts tiešo klientu loks, programmai būtu skaidrs apmērs, kas noteikts, balstoties uz nelabvēlīgā situācijā esošo jauniešu skaitu, nevis tikai informētāko jauniešu pieteikumiem.
 - Tiek izpildīts ES Padomes ieteikums²⁷ JG iesaistīt ne tikai reģistrētos jauniešus bezdarbniekus, bet arī neregistrētos, nosakot atbilstošu „sākumpunktu”, no kura tiek sniegts atbalsts.
 - Iespēja sekot līdzi tiešo klientu progresam, jau sākotnēji izveidojot sistēmu klientu izmantoto pasākumu un sasniegumu uzskaitē. Tas dotu iespēju novērtēt dažādu pasākumu efektivitāti Latvijas darba tirgū un jauniešu vajadzības, kā arī godīgi izvērtēt JG programmu.
 - Paredzam, ka daļu sarakstā identificēto klientu neizdosies iesaistīt JG pasākumos, taču informācijas uzskaitē sniegtu vērtīgus datus par jauniešu nodarbinātības situāciju valstī.
- **Saraksta veidošana:**
 1. Sarakstu veido katrai Latvijas teritoriālajai vienībai, par to atbild pašvaldības darbinieks (vai NVA reģionālās filiāles darbinieks); tas tiek veidots sadarbībā ar jauniešu iesaistes sadarbības partneriem.
 2. Jaunieši, kas ir iekļauti JG klientu sarakstā, tiek informēti par atbalsta iespējām JG ietvaros un saņem uzaicinājumu ierasties attiecīgajā reģionālajā filiālē (vai izvēlēties citu NVA filiāli), lai tur kopā ar atbilstošu speciālistu izvērtētu jaunieša situāciju un prasmes un pieņemtu lēmumu par atbilstošāko JG pasākumu.
 3. Daļa no jauniešiem atsaucas un ierodas personīgi NVA filiālē, tā iesaistoties JG.
 4. Tos jauniešus, kas neatsaucas uz uzaicinājumu, uzrunā personīgi (ar pašvaldību sociālo dienestu, skolu vai jauniešu centu palīdzību).
- Aicinām daļu no JG pasākumiem, īpaši informatīva un izglītojoša rakstura pasākumus, karjeras atbalsta pasākumus, paplašināt uz plašāku jauniešu mērķauditoriju (netiešie klienti, kas nav iekļauti sarakstā), lai veicinātu plašāka jauniešu loka nodarbinātību nākotnē.

Uzraudzība, efektivitātes rādītājs

²⁷ 2013/C 120/01, Luksemburgā, 2013.gada 22.aprīlī.

- Uzraudzībā svarīgākais – **pasākumu efektivitāte (jauniešu nodarbinātība)**. Finansējumam jāsasniedz jaunieši, tas **nav jātērē atbalsta iestāžu kapacitātes stiprināšanai**, sadarbības partneriem apmaksājot tikai konkrēto darbu veikšanu.

Dalības nosacījumi

- Nosacījumiem attiecībā uz dalību jābūt maksimāli elastīgiem (pretēji LM priekšlikumam (1.attēlā) pēc iespējas izvairīties no ierobežojošiem nosacījumiem (piem., «reģistrēts NVA vismaz ... mēn.», minimālā/maksimālā izglītība/prasmes), tā vietā ar prasmju novērtēšanas palīdzību palīdzēt jauniešiem atrast atbilstošāko atbalsta pasākumu, kur tikt iesaistītam).
- JG tiek noteikts sākuma un beigu termiņš. Tā laikā JG tiešie klienti (jaunieši, kas ir sarakstā) ir NVA uzskaitē un pastāvīgā uzraudzībā (katram jauniešim ir savs konsultants, ar ko notiek regulāra saziņa, piemēram, ne retāk kā 2 reizes mēnesī).
- Tiešajiem klientiem netiek ierobežots pasākumu daudzums, kurā var iesaistīties. Sākumā un skaitliski vairāk tiek izmantoti mazāka apjoma (īslaicīgie, finansiāli mazāk ietilpīgie) pasākumi, taču izmantot var jebkuru pasākumu neierobežotā apmērā, ja vien nav sasniegts mērķis – nodarbinātība, vai iekļaujas kopējā JG īstenošanas laikā (piemēram – 2 gadi).
- Lēmums par atbilstošāko pasākumu jaunieša iesaistei tiek pieņemts kopā: jauniešis pats un viņa NVA konsultants.

Tāpat arī LDDK un LBAS sagatavoja tabulu ar konkrētiem pasākumiem, to aprakstu, atbildīgajiem, kas nav iekļauta šajā ziņojumā apjoma dēļ. Būtiskākie jauninājumi atšķirībā no sākotnējā LM piedāvājuma:

Atbalsts darba meklēšanā, pamatkompetenču attīstībā, informācija par darba vietām

Tiek izstrādāta nodarbinātības pakalpojuma pamata „paka”, kuras sastāvā ietilpst:

Informatīvais atbalsts (gan rakstisks/grafisks, gan personīgā pieredze):

- Darba tirgus informācija
- Iespēja saņemt karjeras atbalstu
- Personīgās izaugsmes iespējas

Profilēšanas pasākums, kurā iekļauts arī **pamatprasmju novērtēšanas un profesionālās piemērotības testi** (piemēram, LIKTA ir izstrādājusi vairākus rīkus IT prasmju novērtēšanai).

Izglītojoši pasākumi izpratnei par darba tirgu:

- Ekskursijas;
- ēnu dienas;
- virtuālā prakse (prakse.lv izstrādāts projekts);
- dalība izstādēs;
- darbnīcas jauniešiem profesionālās izglītības iestādēs.

Karjeras atbalsts.

Ārpus formālās izglītības apgūto kompetenču atzīšana.

Otrās iespējas programmas

Atbalsts jauniešiem, kas nav pabeiguši pamata izglītību – tās pabeigšanai.

Mācekļība (aizvietojot programmu „apmācība darba vietā” un izdalot atsevišķi)

Atbalsts stipendija, kurai jānosedz pamata izdevumi jauniešiem, lai jauniešiem varētu atļauties piedalīties šādā pasākumā, piemēram, stipendija, ceļa izdevumi, dzīvošanas izdevumi

Atbalsts darbaudzinātājam uzņēmumā.

- Kāpēc? Jo lielas izmaksas uzņēmumam, ar ko NVA nerēķinās, jo no rūpniecības atrauts speciālists uzņēmumam izmaksā vairāk kā tikai konkrētā darbinieka izpeļņa.
- Ieguvumi: apmācībai veltītā laika un darba zudumu kompensēšana, nodrošināta kvalitatīva apmācība darba vietā.

Atbalstāms Francijas piemērs – trīspusējs «paaudžu līgums» (uzņēmums + jauniešiem + nodarbinātības dienests), kurā paredzēta pieredzes pārņemšana jauniešiem no pieredzējuša darbinieka, kas varētu būt īpaši aktuāli nozarēs ar lielu darbaspēka novecošanos (piemēram, ražošanas, transporta un loģistikas).

Subsidētas darba vietas

Algu subsīdijas (tā, kā tās tika realizētas līdz šim) kropļo darba tirgu. Priekšlikumi uzlabojumiem:

Subsīdija – proporcionāla algai (nevis konstanta) un ar laiku pieaugoša (nevis dilstoša)

- Piemērs: sākumā – 30% un tad palielinās
- Ieguvumi: motivācija lielākai algai un ilgākai nodarbinātībai

Nealgas izdevumu samazināšana darba devējiem (darba vietas iekārtošana, individuālie aizsardzības līdzekļi (IAL), veselības un dzīvības apdrošināšana, atbalsts apmācībai)

- Piemērs – kāpēc IKT nozarē subsidētā nodarbinātība nestrādā: ja darbinieks prot strādāt, algu nopelna. Trūkst kvalificētu darbinieku. Uzņēmumiem pietrūkst resursu apmācībai.

Ideja: Iepērkot iekārtu: DD sedz 70%, pēc nodarbinātības pasākuma noslēgšanās – NVA samaksā DD vēl 30%. Iespēja iepirkt arī lietotu tehniku.

Atbalsts uzņēmējdarbības veikšanai

Mentora pakalpojumi, biznesa plāna izstrādes atbalsts, uzsākšanas jeb „sēklas” kapitāls.

Piedāvāt apgūt programmu – „IKT prasmju apguve uzņēmējdarbības atbalstam” (LIKTA projekta ietvaros (Nr. APA/1.3.1.1/12/03/001 "Informācijas Tehnoloģiju apmācības mazajiem un mikro uzņēmumiem konkurētspējas un produktivitātes veicināšanai" (līgums Nr. L-APA-12-0031)) izstrādājusi apmācību programmu par IKT rīkiem uzņēmēju produktivitātes celšanai. Programma ir pieejama moduļu veidā

un efektīvi kombinē apmācības klasēs un e-apmācības. Visas programmas ir ar precīzi definētiem biznesa mērķiem un apmācības rezultātiem. Programmu beigās ir jākārtoto sertifikācijas eksāmens, lai apliecinātu, ka sertifikāta īpašnieks ir veiksmīgi apguvis nepieciešamas prasmes. Programmas nepilnā gada laikā ir veiksmīgi apguvuši ap 1000 uzņēmēju. **Programmas moduļi:**

- Informācijas un komunikācijas tehnoloģijas (IKT) pamati uzņēmējdarbības atbalstam;
- Dokumentu sagatavošana un lietvedības organizēšana;
- Tabulas, aprēķini un grafiki projekta un biznesa ideju budžetēšanai;
- Datu analīze un pārskatu sagatavošana, izmantojot elektroniskās tabulas;
- Datorizēta grāmatvedības uzskaitē;
- Prezentācijas tehnoloģijas un metodes;
- Interneta iespējas uzņēmējdarbības atbalstam un attīstībai;
- Komunikācija ar klientiem un sadarbības partneriem;
- E-komercija un interneta mārketingis;
- Projektu vadības pamati.

Mobilitātes atbalsts

Lai jaunieši vispār varētu izmantot JG pasākumus, uz iesniegto čeku pamata ir jākompensē ceļa izdevumi (gan lai aizbrauktu uz NVA konsultāciju, gan lai piedalītos konkrētos nodarbinātības pasākumos).

BusinessEurope pozīcijas

BusinessEurope²⁸ pārstāv 41 nacionālas darba devēju organizācijas no 35 valstīm. Attiecībā uz prasmju attīstību, BusinessEurope atzīst, ka tā ir kritiski svarīga, lai risinātu vairākus izaicinājumus Eiropas turpmākajai attīstībai. Turpmāka konkurētspējas saglabāšana ir atkarīga no tā, cik Eiropa būs spējīga veicināt inovācijas, kas savukārt balstās prasmju attīstībā. Tāpat arī cilvēku darbaspējas vecumā samazinājums paaugstina nepieciešamību pēc augstākas produktivitātes. Prasmju attīstība ir pamats tam, lai veiksmīgi pārietu uz resursefektīvu, ar zemu oglekļa emisiju un augstākas pievienotās vērtības ekonomiku. Tomēr jau šobrīd Eiropai ir raksturīgas lielas prasmju neatbilstības, kā arī kvalificēta darbaspēka trūkums, kas nopietni kavē ekonomisko attīstību. Tādēļ BusinessEurope prioritāte ir darba tirgus vajadzībām atbilstošā un izglītības un apmācības sistēmas veicināšana, tostarp veicinot sadarbību starp izglītības iestādēm un uzņēmumiem.

BusinessEurope kā Eiropas sociālais pārstāvis iesaistās ES izglītības politikas veidošanā, tostarp kopējo rīku izglītības sistēmu caurspīdīguma un mobilitātes veicināšanai izveidē un popularizēšanā. BusinessEurope ir iesaistīti gan Boloņas procesā (attiecībā uz augstāko izglītību), gan Kopenhāgenas procesā (attiecībā uz profesionālo izglītību), lai veicinātu nodarbinātību un veicinātu kvalitatīvas profesionālās izglītības un apmācības pieejamību.

Zemāk aktuālo BusinessEurope pozīciju par izglītības jautājumiem kopsavilkums.

Par Eiropas Komisijas paziņojumu „Rethinking education” (Izglītības pārvērtēšana)

Business Europe atbalstīja EK paziņojumu, vienlaikus ierosinot vairākus priekšlikumus:

²⁸ Vairāk par BusinessEurope: <http://www.businesseurope.eu/content/default.asp?PageID=582>

- Duālā sistēma, kurā izglītība tiek apgūta caur darbu pie darba devēja, ir jāveicina un jāintegrē jebkurā izglītībā, jebkurā tās līmenī – gan vidējā, gan augstākā – ne tikai profesionālajā izglītībā;
- Papildināt ar labās prakses piemēriem STEM mācību priekšmetu apgūvē;
- Paziņojums jāpapildina ar priekšlikumiem uzņēmējspēju veicināšanai;
- Paziņojums jāpapildina ar informāciju par Kvalifikāciju direktīvu;
- Jāiekļauj priekšlikums nodrošināt lielāku sinerģiju starp dažādiem Eiropas rīkiem kvalifikāciju salīdzināšanai un savstarpējai atzīšanai.

Eiropas Komisijas iniciatīva „Eiropas prasmju un kvalifikāciju telpa”

No 2013.gada 17.decembra līdz 2014.gada 15.aprīlim Eiropas Komisija īstenoja publisko konsultāciju par iniciatīvu „Eiropas prasmju un kvalifikāciju telpa”, kurā tika apkopots viedoklis par virkni jaunu ES instrumentu izveidi izglītībā un apmācībā. BusinessEurope sadarbībā ar biedriem sagatavoja kopīgu nostājas dokumentu, kur aicināja Eiropas Komisiju koncentrēties uz jau esošo instrumentu ieviešanu, kā arī atteikties no tiem, kas sevi nav attaisnojuši.

Galvenie BusinessEurope paziņojumu šajā saistībā:

- Lielākam uzsvaram izglītībā un apmācībā jābūt uz mācību rezultātiem un nodarbinātību, kas veicinātu kvalifikāciju atzīšanu, paaugstinātu kvalitāti un veicinātu mobilitāti;
- Tā vietā, lai veltītu laiku jaunu koceptu un iniciatīvu izstrādei, kā piemēram „Eiropas prasmju un kvalifikāciju telpa”, Komisijai būtu jāvelta lielāka uzmanība pamatīgai esošo instrumentu ieviešanai, piemēram kas attiecas uz kvalifikāciju atzīšanu un izglītības kvalitātes nodrošināšanu;
- Starp jau tā daudzajiem ES instrumentiem izglītībā būtu jānodrošina lielāka sinerģija un savstarpējā papildināmība, kā arī nepieciešamas tuvināt profesionālās izglītības un augstākās izglītības savstarpējo atzīšanu, lai būtu iespējams turpināt mācības no viena izglītības veida citā izglītības veidā.

Priekšlikums Padomes rekomendācijai par stažēšanās kvalitātes ietvaru (COM(2013) 857)

Tika izstrādāts priekšlikums kritērijiem, kas nosaka kvalitatīvas stažēšanas iespējas. Tas gan attiecās uz tādām „brīvā darba tirgus” praksēm, kādas nepastāv Latvijas izglītības sistēmā. BusinessEurope izstrādāja pozīciju, iebilstot pret šo rekomendāciju projekta būtību. Iebildumu pamatā bija argumenti, ka ES nebūtu jāreglamentē izglītība dalībvalstīs, jo tā ir pašu dalībvalstu un to sociālo partneru kompetence. Tāpat arī iebildumi balstījās fundamentālā izpratnē par to, ka stažēšanās būtu jābūt izglītības sistēmas sastāvdaļai, nevis tā būtu jāsāk jaukt ar nodarbinātību, uzskatot to par vienu no nodarbinātības veidiem.

LDDK atbalstīja BusinessEurope pozīciju, sniedzot savus priekšlikumus arī LM sagatavotajai nacionālajai pozīcijai par Padomes rekomendāciju projektu, sniedzot šādus priekšlikumus:

- izteikt sadaļas „1. ES tiesību akta projekta/izskatāmā jautājuma īss apraksts” redakciju tās pirmajā rindkopā sekojoši: „[...]”Priekšlikums attiecas tikai uz tādu „brīvā darba tirgus” (open market) stažēšanos, kas tiek īstenota, vienojoties stažēšanās vietu (darba devēju) un stažieri. Priekšlikums neattiecas uz tādu stažēšanos vai praksēm, kas tiek īstenotas izglītības sistēmas ietvaros, vai slēdzot trīspusēju prakses līgumu ar izglītības iestādi”;

- pozīcijas projekta lietotos terminus „darba prakses” aizvietot ar terminiem „mācību (jeb vai kvalifikācijas) prakse”. Tāpat aicinājām normālas darba attiecības, kas balstītas uz darba līguma pamata, nedēvēt par praksi.

BusinessEurope priekšlikumi tika daļēji ņemti vērā, tomēr Padomes rekomendāciju projekts tika kopumā apstiprināts.

ES Sociālo partneru darbību ietvars jauniešu nodarbinātībai

2013.gada 9.aprīlī ES līmeņa sociālie partneri (BUSINESSEUROPE, UEAPME, CEEP un ETUC (un sadarbības komitejas EUROCADRES / CEC)) vienojās par kopīgu darbību ietvaru jauniešu nodarbinātībai, kas ir saistošs arī nacionālajiem sociālajiem partneriem.

Šajā dokumentā ES sociālie partneri ir formulējuši galvenos izaicinājumus, kas jāpārvar, lai veicinātu jauniešu nodarbinātību, galvenos rīcības virzienus un sociālo partneru atbildības.

Galvenās prioritātes jauniešu nodarbinātības veicināšanai:

1. Mācīšanās (pieejama un kvalitatīva pamata un vidējā izglītība, darbā balstīta profesionālā izglītība, kvalitatīva, visiem pieejama prakse, kuras tiesiskā ietvara veidošanā jābūt iekļautiem sociālajiem partneriem, jauniešu mobilitātes veicināšana).
2. Pārejas nodrošināšana no mācībām uz darba tirgu (jauniešu garantijas īstenošana, mācību prakse, stažēšanās).
3. Nodarbinātība (vairāk un labāku darba vietu radīšana, ieguldījumi produktivitātes veicināšanā, pamatkompetenču attīstība, nodarbinātību atbalstoša nodokļu un sociālās aizsardzības sistēma, aktīva darba tirgus politika un mūžizglītība).
4. Uzņēmējdarbība (uzņēmējdarbības popularizēšana skolās, jāintegrē vidējā un augstākajā izglītībā, līdzās uzņēmējdarbībai jāveicina arī radošums un iniciatīva, pašnodarbinātība).

Pie katras prioritātes sociālie partneri definēja ilgermiņa un īstermiņa pasākumus, kas sociālajiem partneriem būtu jāīsteno. Trīs gadus pēc kārtas plānots sagatavot ziņojums par paveikto un ceturtajā gadā ES sociālie partneri sagatavos vispārēju ziņojumu par Darbību ietvara jauniešu nodarbinātībai izpildi.

Pirmais izvērtējums, kura vajadzībām par paveikto būs jāziņo arī kopīgi LDDK un LBAS, notiks 2014.gada jūnijā.

3. Secinājumi un rekomendācijas

Secinājumi

- Aktuālākie jautājumi no 2013.gada aprīļa līdz 2014.gada aprīlim izglītībā bija saistīti ar profesionālās izglītības reformām, kas turpinājās jau kopš to uzsākšanas 2010.gadā. LDDK turpināja aktīvu darbu nozaru ekspertu padomju koordinēšanā, tās iesaistot ne tikai profesionālās izglītības satura pārstrukturizācijas projekta īstenošanā, bet arī normatīvo aktu saskaņošanā un darba devēju pozīciju veidošanā.

- Būtiskākie normatīvie akti, kas tikai izskatīti un/vai apstiprināti pārskata periodā, kuru apspriešanā bija iesaistīta LDDK:

- 1) Profesionālās izglītības likuma grozījumi (turpinās saskaņošana);

- 2) Izglītības attīstības pamatnostādnes 2014.-2020.gadam (apstiprinātas);
- 3) Zinātnes, tehnoloģijas attīstības un inovācijas pamatnostādnes 2014.-2020.gadam (apstiprinātas).

- Kaut arī 2013.gadā notika intensīvs darbs pie Profesionālās izglītības likuma grozījumiem, uz apstiprināšanu tiek virzīti tikai prioritārie jautājumi profesionālās izglītības satura reformu īstenošanai. Diskusijās tika gūts apliecinājums, ka profesionālās izglītības regulējums ir novecojis un ir nepieciešamas fundamentāla diskusija par jauna regulējuma izveidi, kā arī visu iesaistīto partneru pienākumu un lomu analīze, ko IZM nav veikusi.

- Augstākajā izglītībā notika diskusijas par konceptuāliem augstākās izglītības attīstības jautājumiem: gan AIP augstākās izglītības attīstības stratēģijas apspriešanas ietvaros (gan Augstākajā izglītības padomē, gan nacionālas konferences ietvaros), gan IZM augstākās izglītības attīstības stratēģijas un Augstākās izglītības un zinātnes attīstības pasākumu plāna 2013. – 2014.gadam projekta apspriešanas ietvaros). Darba devējiem izdevās iegūt augstu kredibilitāti attiecībā uz priekšlikumu sniegšanu par budžeta vietu sadali. Joprojām notiek priekšlikumu apkopošana no nozaru asociācijām un nozaru ekspertu padomēm attiecībā uz budžeta vietu plānošanu 2015./2016.mācību gadam, kā arī IZM ir aicinājusi sniegt priekšlikumus attiecībā uz studiju programmu virzienu pilnveidi konkrētu studiju virzienu ietvaros konkrētās augstākās izglītības iestādēs, ar iespēju šos priekšlikumus iekļaut līgumā, ko IZM slēdz ar augstākās izglītības iestādēm par finansējuma izlietošanu. Attiecībā uz budžeta vietu plānošanu 2015./2016.mācību gadam, farmācijas jomā jau ir sāktas diskusijas. 2014.gada pavasarī LDDK sniedza atbalstu pārrunu vešanai starp LU un RSU un AAB, viens no sarunās izskatītajiem jautājumiem ir budžeta vietu plānošana farmācijas programmām.

- Pārskata periodā arī turpinājās aktīvs darbs pie LDDK un citu partneru iniciatīvām, par kurām šajā ziņojumā netiek sniegts detalizēts apraksts, piemēram, „Droša skla – drošs darbs” iniciatīva, kuras ietvaros tiek veicināta un atbalstīta droša darba vide jauniešiem profesionālās izglītības iestādēs un mācību prakses laikā. 2013.gada pavasarī projekta partneri AS „Inspecta Latvia” un SIA „FN-Serviss” veica darba drošības un ugunsdrošības auditu 28 profesionālās izglītības iestādēs. Šie audita rezultāti tika izmantoti konkursa „Droša skola 2013” rezultātu izvērtēšanā un labās prakses apbalvošanā 2013.gada jūlijā. 2014.gada februārī LDDK saņēma vēstuli no IZM, kurā tika aprakstīts, kā IZM ir izmantojis apsekojuma rezultātus, un ka profesionālās izglītības iestādēm ir piešķirts papildu finansējums darba aizsardzības pasākumu īstenošanai saskaņā ar apsekojuma rekomendācijām. Līdz ar to, ir acīmredzama pozitīva ietekme no projekta ne tikai uz jauniešu un pedagogu informētības līmeni, bet arī uz reālu darba un mācību apstākļu uzlabošanu skolās.

- Sadarbībā ar jauniešu karjeras portālu prakse.lv LDDK organizēja izglītības iestāžu TOPu, kura galvenais princips – uzticies to izglītības iestāžu īstenošanās izglītības kvalitātei, kuras iesaka darba devējs. Karjeras portāla Prakse.lv veiktā pētījumā tika noskaidrots, ka 93% absolventu, izvēloties studijas, ņem vērā darba devēju viedokli. Par to liecina arī arvien pieaugošais TOPa sadaļas apmeklējums portālā Prakse.lv, proti, 2012./2013. mācību gadā TOPu skatījuši 150 000 cilvēku. Šogad TOPa veidošanā piedalījušies vairāk nekā 620 uzņēmumu, kuri pārstāv visplašāko tautsaimniecības nozaru loku. To vidū ir „Latvenergo”, „Lattelecom”, „Rimi”, „Maxima”, „Tele 2”, „Citadele”, „Latvijas Dzelzceļš” un daudzi citi. 2014.gada jūnijā tiks prezentēti 2014.gada profesiju un studiju TOPa rezultāti.

- LDDK Eiropas jumta organizācijas BusinessEurope pozīcijas dokumenti ir noderīgi, lai izprastu izprastu starptautiska līmeņa iniciatīvu ietekmi uz darba

devējiem, tostarp Latvijas uzņēmējiem un tautsaimniecību, kā arī lai savlaicīgi formulētu Latvijas darba devēju pozīciju.

- Vērtējot LDDK pausto pozīciju rezultativitāti (atbalstu guvušo skaits), secināms, ka lielāka iespējamība gūt atbalstu ir tām pozīcijām, kas ir izdiskutētas iespējami plašākā darba devēju lokā, kas ir formulētas iespējami koncentrēti un precīzi. Savukārt izvērstas pozīcijas par dažādiem jautājumiem ir atbilstošas, lai informētu un ietekmētu politikas veidotāju domāšanas maiņu ilgtermiņā.

Rekomendācijas:

- Arvien saasinās kalificēta darbaspēka trūkums un attiecīgi arī darba devēju ieinteresētība iesaistīties izglītības procesos un sadarboties ar izglītības iestādēm, lai piesaistītu absolventus darbam uzņēmumos. Lai veiciātu to, ka jaunieši vairāk izvēlas mācīties darba tirgū pieprasītās profesijas, LDDK ir aktīvi jāturpina sniegt savu ieguldījumu sabiedrības, īpaši jauniešu un vecāku informēšanā, par darba tirgus pieprasījumu, profesijām un izaugsmes iespējām dažādās nozarēs. Labs pamats šādām iniciatīvām ir izveidojusies sadarbība ar karjeras portālu prakse.lv.

- Ļoti aktuāls jautājums attiecībā uz pamata un vidējo izglītību darba devējiem ir matemātikas un dabaszinātņu zināšanu kvalitāte. Tautsaimniecības padome 2013.gada augustā rosināja ieviest obligātos centralizētos eksāmenus ķīmijā un fizikā, lai veicinātu šo mācību priekšmetu apguvi, kas tika ieviests līdz ar Izglītības attīstības pamatnostādņu 2014.-2020.gadam apstiprināšanu Seimā. Tomēr eksāmeni nav vienīgais veids, kā veicināt zināšanu un intereses par dabaszinātņu un eksaktajiem mācību priekšmetiem uzlabošanu. LDDK sadarbībā ar biedriem ir jāturpina meklēt veidi, kā uzlabot šo mācību priekšmetu apguvi, kā arī jauniešu ieinteresētību STEM jomās, piemēram, veicinot un atbalstot tehniskās jaunrades mācību iespējas jauniešiem.

- Priekšlikumus, kas saistīti ar profesionālās izglītības sistēmas maiņu, ir jāizdiskutē NEP ar mērķi pirmkārt panākt vienotu izpratni par kopīgu mērķi, vienotu pieeju/veidiem, kā šo mērķi sasniegt, otrkārt vienoties par visu pušu iesaisti šādas pieejas īstenošanā. Bez kopīgas izpratnes un iesaistes reformu procesā nav iespējama visu iesaistīto pušu ieguldījums un atbildība par izglītības rezultātu. Ir jānodrošina Profesionālās izglītības likuma grozījumu formulēšan un pieņemšana tuvākā gada laikā, lai projekta „Nozaru kvalifikācijas sistēmas izveide un profesionālās izglītības efektivitātes un kvalitātes paaugstināšana” rezultāti tiktu integrēti profesionālās izglītības sistēmā, un tiktu izmantota iespēja nodrošināt satura reformas profesionālajā izglītībā, to ievērojami tuvinot darba tirgus prasībām. Ņemot vērā, ka likuma grozījumu izstrādes procesā IZM nav izdevies īstenot kvalitatīvu visu iesaistīto partneru pienākumu un lomu analīzi, LDDK jāmeklē veidi, kā IZM atbalstīt kvalitatīvu priekšlikumu izstrādei nākotnē.

- Turpmāk, formulējot darba devēju pozīcijas par augstākās izglītības jautājumiem, šajā procesā jāturpina iesaistīt NEP. LDDK darbā būtiskākais jautājums 2013.gadā – izveidot darba devēju – augstākās izglītības kvalitātes vērtēšanas ekspertu datu bāzi un sadarbībā ar Latvijas augstākās izglītības kvalitātes nodrošināšanas institūciju īstenot viņu apmācību.

- Būtu nepieciešams nākošajā pārskata periodā veikt to darba devēju, kas ir piedalījušies augstākās izglītības kvalitātes vērtēšanā (studiju programmu un studiju virzienu akreditācijā), viedokļu aptauju par viņu pieredzi un ieteikumiem procesa uzlabojumiem, kā arī īstenot darba devēju – kvalitātes vērtētāju apmācību. Lai to īstenotu, nepieciešams piesaistīt finansējumu, kā arī atbilstošus ekspertus.

- Ņemot vērā, ka profesionālās izglītības iestādes ir svarīgas ne tikai nozarēm nacionālā līmenī, bet arī reģiona darba devējiem, jānodrošina informācijas apmaiņa ar LDDK reģionālajiem sociālā dialoga ekspertiem. LDDK reģionālajiem sociālā

dialoga ekspertiem ir svarīga loma reģiona darba devēju vajadzību apzināšanā, saiknes ar vietējo izglītības iestādi izveidošanā un prakses vietas nodrošināšanā. Vērtīgs informācijas apmaiņas instruments var būt ikmēneša projekta sanāksmes ar visu LDDK reģionālo pārstāvju dalību.

- Atzinumu sniegšanā viedokļa formulējumā vēlams iesaistīt iespējami vairāk darba devēju pārstāvju, vēlams, rīkojot klātienē saskaņošanas sanāksmi. Priekšlikumus, kuriem nepieciešams tūlītējs politikas veidotāju atbalsts, vēlams formulēt maksimāli konkrēti un īsi. Nepieciešamības gadījumā nevairīties formulēt plašāku analīzi un priekšlikumus, lai veicinātu izpratni par darba devējiem aktuāliem un svarīgiem jautājumiem.

4. Izmantoto avotu saraksts

Akadēmiskās informācijas centrs, 2011. Ziņojums „Latvijas izglītības sistēmas attiecināšana pret Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūru mūžizglītībai un Eiropas augstākās izglītības telpas kvalifikāciju ietvarstruktūru”. Pieejams: http://nki-latvija.lv/wp-content/uploads/2011/05/EKI-zinojums-melnraksts_gala.pdf

Eurydice, 2010. Organisation of the education system in Latvia 2009/2010. Pieejams: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/eurybase/eurybase_full_reports/LV_LV.pdf

ES, 2013. Eiropas Komisijas priekšlikums Eiropas Padomes ieteikumam par Jaunatnes garantijas izveidošanu (COM/2012/0729 final-2012/0351). Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2012:0729:FIN:LV:HTML>

ES, 2013. Komisijas Paziņojums Padomei, Eiropas Parlamentam, Eiropas ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai ES jaunatnes stratēģija – ieguldīt jaunatnē, iesaistīt jauniešus. Briselē, 27.4.2009. COM(2009)200. Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2009:0200:FIN:LV:PDF>. 6.lpp.

ES, 2013. Commission Staff Working Document Accompanying the document Proposal for a Council Recommendation on Establishing a Youth Guarantee. p.9.

ES, 2013. Youth Employment Initiative, Fiche no 34. Briselē, 2013.gada 5.aprīlī. Sagatavota, balstoties uz priekšlikumu regulai (2011.gada 6.oktobra, labota 2012.un 2013.gadā).

ES, 2012. Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un Sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai „Izglītības pārvērtēšana – ieguldījums prasmēs labāku sociālekonomisko rezultātu sasniegšanai” (“Rethinking Education”). Pieejams: http://ec.europa.eu/education/news/rethinking_en.htm?utm_source=EUCIS-LLL+general&utm_campaign=bd15eab9c0-EUCIS LLL newsletter 45 September 20129 28 2012&utm_medium=email

ES, 2012. Padomes specifiskās rekomendācijas dalībvalstīm stratēģijas „ES – 2020” ietvaros. Pieejams: http://ec.europa.eu/europe2020/making-it-happen/country-specific-recommendations/index_en.htm?utm_source=EUCIS-LLL+general&utm_campaign=bd15eab9c0-EUCIS LLL newsletter 45 September 20129 28 2012&utm_medium=email

ES, 2012. Padomes priekšlikums izveidot Jauniešu garantijas shēmu. Pieejams: http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/13/st06/st06463.en13.pdf?utm_source=EUCIS-LLL+general&utm_campaign=bd15eab9c0-EUCIS LLL newsletter 45 September 20129 28 2012&utm_medium=email

IZM, 2007. Izglītības un zinātnes ministrija, 2007. Izglītības attīstības pamatnostādnes 2007.-2013.gadam. Pieejams: <http://izm.izm.gov.lv/normativie-akti/politikas-planosana/1016.html>

IZM, 2007. Mūžizglītības politikas pamatnostādnes 2007.-2013.gadam. Pieejams: <http://polsis.mk.gov.lv/view.do?id=2169>

IZM, 2009. Konceptija „Profesionālās izglītības pievilcības paaugstināšana un sociālo partneru līdzdalība profesionālās izglītības kvalitātes nodrošināšanā”. Pieejama: <http://polsis.mk.gov.lv/view.do?id=3163>

Mickeviča, N. 2013. Eiropas Savienības iniciatīvas jauniešu nodarbinātības uzlabošanai. Pieejams: http://www.lbas.lv/upload/stuff/201306/jauniesu.nodarbinatiba_mickevica_31.05.2013_final.pdf

MK, 2010. Ministru kabineta 2010.gada 18.maija noteikumi Nr.461 „Noteikumi par Profesiju klasifikatoru, profesijai atbilstošiem pamatuzdevumiem un kvalifikācijas pamatprasībām un Profesiju klasifikatora lietošanas un aktualizēšanas kārtību”. Pieejams: <http://lm.gov.lv/text/80>

MK, 2010. Ministru kabineta 2010.gada 6.janvāra rīkojums Nr.5 “Par Profesionālās izglītības iestāžu tīkla optimizācijas pamatnostādnēm 2010.-2015.gadam”. Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=203373>

IZM, 2011. Informatīvais ziņojums “Mūžizglītības politikas pamatnostādņu 2007.-2013.gadam īstenošanas gaitu 2009. un 2010.gadā. Pieejams: <http://polsis.mk.gov.lv/view.do?id=2169>

IZM, 2011. Informatīvais ziņojums „Mūžizglītības politikas pamatnostādņu 2007.-2013.gadam īstenošanas gaita 2009. un 2010.gadā”. Pieejams: <http://polsis.mk.gov.lv/view.do?id=2663>

MK, 2011. Ministru kabineta 2011.gada 22.februāra noteikumi Nr.148 „Profesionālās izglītības kompetences centra statusa piešķiršanas un anulēšanas kārtība”. Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=226688>

MK, 2012. Ministru kabineta 2012.gada 12.novembra noteikumi Nr.785 „Mācību prakses organizācijas un izglītojamo apdrošināšanas kārtība”. Pieejami: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=252862&from=off>

NTSP, 2008. Profesionālās izglītības un nodarbinātības trīspusējās sadarbības apakšpadomes nolikums. Pieejams: <http://www.mk.gov.lv/mp/vaditas-padomes/ntsp/>

Saeima, 1998. Izglītības likums. Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=50759>

Saeima, 1995. Augstskolu likums. Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=37967>

Saeima, 1999. Darba devēju organizāciju un to apvienību likums. Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=24467>

Saeima, 1999. Profesionālās izglītības likums. Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=20244>

Saeima, 1999. Vispārējās izglītības likums. Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=20243>

Saeima, 2005. Zinātniskās darbības likums. Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=107337>

Interneta vietnes:

www.izm.lv

www.lddk.lv

www.likumi.lv

www.saeima.lv

www.mk.gov.lv